

Beleidsbegroting

2014

**Inclusief
meerjarenraming
2015 t/m 2018**

COLOFON

Datum: November 2013
Uitgave: Waterschap Vallei en Veluwe
Steenbokstraat 10
7324 AC APELDOORN
Telefoon: 055-5272911
Fax: 055-5272904
E-mail: info@vallei-veluwe.nl
Internet: www.vallei-veluwe.nl

INHOUDSOPGAVE

1	Nota van aanbieding	5
2	Programma 1 Veiligheid.....	15
3	Programma 2 Voldoende en Schoon Water.....	19
4	Programma 3 Waterketen	25
5	Programma 4 Bestuur en belastingen	31
6	Bedrijfsvoering	35
7	Dekkingsmiddelen.....	37
8	Financiële Positie	39
9	Besluit ter vaststelling en goedkeuring	47

1 Nota van aanbidding

1.1 Inleiding

Dit is de tweede begroting van Waterschap Vallei en Veluwe. Het waterschap behoort qua gebiedsomvang, inwoneraantal en begrotingsomvang tot de grotere waterschappen van Nederland. Het gebied kenmerkt zich door, relatief, grote hoogteverschillen en een gevarieerde ruimtelijke situatie met veel natuur, landbouwgebieden en grote en kleinere stedelijke kernen. Het gebied wordt, door de centrale ligging in Nederland doorsneden door belangrijke verkeersaders. De waterhuishoudkundige situatie is gemiddeld qua complexiteit. De primaire waterkeringen bieden bescherming tegen overstroming van de Neder-Rijn, de IJssel, de Veluwerandmeren, de Eem en het Eemmeer. De afwatering is zowel ten westen als ten oosten van het Veluwe massief zuid-noord gericht met aanvoer van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe via een uitgebreid bekenstelsel. Ten noorden van Amersfoort en Elburg bevinden zich ondiepe polders. Het rioolwater wordt gezuiverd in 16 rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's).

De grote verscheidenheid aan belangen en belanghebbenden rond het waterbeheer maakt het sturingsvraagstuk ingewikkeld. Voor de toekomst zijn de watervraagstukken in relatie tot klimaatontwikkeling, ruimtelijke ordening en milieu uitdagend.

1.2 Kaders en ambities

In de voorjaarsnota 2014-2018 is het kader (lees: kijkrichting) voor deze begroting bepaald. Deze laat zich als volgt samenvatten:

- wij houden onze *ambities* op niveau en horen qua prestaties tot de beste 5 waterschappen
- wij zorgen ervoor dat onze *schuldpositie* niet structureel toeneemt
- wij bepalen welke toekomstige innovatieve investeringen (terugverdienprojecten) wij gaan uitvoeren op basis van aparte business cases
- wij werken onze te maken keuzes verder uit zodat in de volgende voorjaarsnota (mei 2014) heroverweging mogelijk is.

Bij dit alles vindt een zorgvuldige afweging plaats ten opzichte van de maatschappelijk aanvaardbare belastingdruk, zoals gesteld in Bestuursakkoord Water. Het is onze bestuurlijke ambitie om qua belastingtarieven en belastingdruk voor onze ingelanden tot de 5 laagste waterschappen te horen en onder de in het Bestuursakkoord Water gestelde lijn te blijven.

Daarom hebben wij onze belastingopbrengst gelimiteerd op 4,8% voor watersysteembeheer en 2,8% voor zuiveringsbeheer, tot het moment dat er 'begrotingsevenwicht' is. Het is onze ambitie dit begrotingsevenwicht in 2017/2018 te realiseren.

1.3 HWBP en nHWBP

Om de doelmatigheid en beheersbaarheid van het nieuwe hoogwaterbeschermingsprogramma (nHWBP) te vergroten bekostigen het Rijk en de waterschappen gezamenlijk de investeringen voor de primaire waterkeringen in beheer bij de waterschappen. In het Bestuursakkoord Water is afgesproken dat de waterschappen in 2014 € 131 miljoen en met ingang van 2015 structureel € 181 miljoen per jaar (prijspeil 2011) bijdragen aan het HWBP. Vanaf 2014 leveren het Rijk en de waterschappen daarmee een gelijke financiële bijdrage (50/50 bekostiging) aan de versterking van de primaire waterkeringen in beheer bij de waterschappen.

De afspraken uit het Bestuursakkoord Water zijn vastgelegd door middel van een wijziging van de Waterwet, die op 4 juli 2013 is gepubliceerd (staatsbad 280) en die op 1 januari 2014 in werking treedt. Daarbij is geregeld dat de middelen die beschikbaar komen, dat eerst de investeringen uit

het HWBP-2 worden afgerond. Het HWBP-2 loopt nog tot en met 2020. In die periode komen nog maar beperkt nHWBP projecten tot uitvoering.

Het aandeel van de waterschappen is 50% van de gesubsidieerde kosten, die op kasbasis worden uitgegeven. Alleen voor de nHWBP projecten geldt dat die 50% bestaat uit 40% solidariteitsbijdrage en 10% projectgebonden aandeel. De bijdrage van het waterschap wordt gestort in het Deltafonds en is daarmee niet direct gerelateerd aan het kasritme van de subsidiëring. Wel is er een relatie met het totaal van de uitgaven.

In de voorjaarsnota is er bij de berekening van de hoogte van de solidariteitsbijdrage nog vanuit gegaan dat vanaf 2015 de bijdrage voor nHWBP projecten was, en dus 40% zou bedragen. Tot en met 2020 moet er echter vanuit worden gegaan dat de solidariteitsbijdrage grotendeels opgaat aan kosten van HWBP-2 en dus 50% is. Met deze tegenvaller dient nu rekening te worden gehouden tot en met 2020. De solidariteitsbijdrage 2014-2018 zijn geraamd op:

HWBP BIJDRAGE	OB2013	B2014	MJP2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018
Totale solidariteitsbijdrage	81,0	130,6	180,0	184,2	185,9	178,9
HWBP (aandeel WVV 6,5215%)	5,3	8,5	11,7	12,0	12,1	11,7

1.4 Schuldpositie

Zowel internationaal als landelijk is de aandacht gericht op het beheersen van de *schuldpositie*. Aanleiding hiervoor is onder meer dat de schulden tot recordhoogte zijn opgelopen en de rentestanden op historisch laag niveau liggen. Er bestaat dan ook een risico van forse verhogingen van de uitgaven bij het oplopen van de rentestand.

Hiertoe treedt per 1 januari 2014 de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) in werking. De Wet Hof heeft als doelen een structurele reductie van het EMU-tekort, een houdbare overheidsschuld en voor langere termijn houdbare overheidsfinanciën.

Met het oog op onze eigen schuldpositie en gezien bovenstaande ontwikkelingen hebben wij er in de voorjaarsnota voor gekozen dat onze schuldpositie eind 2018 gelijk moet zijn aan het niveau van begin 2013, te weten € 322 miljoen. Om dit te realiseren is onze totale investeringsprogramma tot en met 2018 gelimiteerd op € 157 miljoen.

Het verder afbouwen van de schuldpositie achten wij vooralsnog niet realistisch. Het op juiste wijze invulling blijven geven aan onze taken en ambities vergt forse investeringen in de toekomst.

Wij kijken kritisch naar het tempo van het realiseren van de investeringen. Dit past in ons streven naar maximale toegevoegde waarde tegen zo laag mogelijke kosten. De veiligheid blijft gegarandeerd en we blijven voldoen aan onze wettelijke verplichtingen. Wel moet in enkele gevallen nog nadere afspraken met partners gemaakt worden. Gelet op de huidige economische situatie is dat ook legitiem. Ook andere overheden kennen dit probleem.

1.5 Leidende principes

Om te komen tot de juiste investeringskeuzes hanteren wij de volgende drie leidende principes:

- heroverweging van de bijdrage aan doelrealisatie (stofkam door projecten, efficiënter, versoberen);
- faseren (naar achter schuiven – spreiden);
- verlaging doelbereik (niet van toepassing voor 2014).

Verdere uitgangspunten zijn:

- het op verantwoorde wijze calculeren op basis van risico's;

- het realiseren van het investeringsprogramma (excellente bedrijfsvoering 90%-110%);
- flexibiliteit in investeringsprojecten, inwisselbaarheid en inzet aanbestedingsmeevallers voor versnelde of extra investeringen, eerder voorbereiden van projecten en deze 'op de plank leggen';
- toekomstige terugverdienprojecten, die nu nog niet in het meerjarenprogramma zijn opgenomen, worden via aparte businesscases voorgelegd.

Focus ligt daarbij op:

- doelrealisatie 2014 en 2015, want vanaf 2016 geldt namelijk een nieuw waterbeheerprogramma. Daarom is voor 2016, 2017 en 2018 een grove inschatting gemaakt;
- NBW maatregelen (2015) gaan voor op KRW activiteiten (2021);
- het op orde houden van het bestaande systeem middels beheer en onderhoud gaat voor nieuwe investeringen. Wat is moet blijven werken waarbij wel de eventuele extra risico's benoemd worden. (met behulp van assetsmanagement);
- projecten waarbij medefinanciering door derden plaatsvindt en waardoor uiteindelijk een voordeel voor het waterschap te behalen valt, gaan voor gelijksoortige projecten waarbij dit niet het geval is.

De investeringsramingen per programma's zijn op basis van de gestelde plafonds en de leidende principes opnieuw beoordeeld. Waartoe dit heeft geleid, is te lezen in de programmahoofdstukken.

1.6 Financiële uitgangspunten

In deze begroting en meerjarenraming is gerekend met:

- een inflatiepercentage van 2,1% per jaar (CPB) voor de komende 5 jaar;
- een rentepercentage van 3,5% (langlopend) voor alle nieuw af te sluiten of te vervangen leningen;
- het volledig realiseren van de besparingen van de fusie van € 8,5 miljoen eind 2016, inclusief de verkoop van het kantoorpand te Leusden. Nog te realiseren deel is € 1,7 miljoen.

Daarnaast zijn de volgende zaken geactualiseerd om te komen tot de meerjarenraming:

- structurele kosten/baten uit BURAP-2 2013 zijn meegenomen;
- reserve positie uit BURAP-2 2013 is meegenomen;
- effect van de aangepaste investeringskalender;
- vervangingsschema leningenportefeuille.

1.7 Begroting per kostendrager

In 2014 begroten wij de netto kosten op € 128,6 miljoen. Verdeeld over de twee taken (de zogenoemde kostendragers) watersysteembeheer en zuiveringsbeheer, laat dit het volgende zien ten opzichte van 2013.

(bedragen x € 1 miljoen)

	OB2013	B2014
1. Watersysteembeheer	51,0	53,7
2. Zuiveringsbeheer	75,4	74,9
Kostendragers	126,4	128,6

De totale netto kosten nemen in 2014 met € 2,2 miljoen (1,7%) toe. De belangrijkste veroorzakers, waarbij tussen haakjes [...] is aangegeven in welk programma dit zitten, hiervan zijn:

- ↑ De bijdrage aan het *HWBP* is € 3,3 miljoen hoger. [1]
- ↑ Kosten voorbereiding *Verkiezingen* € 0,15 miljoen. [4]
- ↓ De energiekosten zijn op basis van voorgaande jaren en inzicht in 2013 € 0,5 miljoen lager begroot, tevens stijgt de opbrengst uit teruggeleverd gas en elektra met € 0,4 miljoen. Per saldo een voordeel van € 0,9 miljoen. [3]

- ↓ Belangrijkste opbrengstenstijging betreft de te declareren kosten voor personeel van grote projecten. Dit heeft een gunstig effect van € 0,4 miljoen. [1+2]

Besparingen die nog wel bestuurlijk goedgekeurd moeten worden:

- ↓ Kostenreductie van € 0,25 miljoen in verband met het uitzetten van de 4^e trappen in de winter. Dit gaat om een pilot in 2014 waarbij de geraamde besparing en de doorrekening ervan in meerjaren ook kan tegenvallen. [3]
- ↓ Kostenreductie van € 0,1 miljoen op de rijksheffing. In 2014 wordt een pilot gedraaid om het effluent van rwzi Heerde en rwzi Apeldoorn in de winter te laten *lozen op het Apeldoornskanaal*, in plaats van op de IJssel. [3]

De volgende tabel toont hoe de netto kosten van € 128,6 miljoen zijn verdeeld over de programma's.

(bedragen x € 1 miljoen)

	OB2013	B2014
1. Veiligheid	11,0	13,5
2. Voldoende en schoonwater	35,4	35,4
3. Waterketen	67,1	66,4
4. Bestuur en belastingen	11,0	11,1
5. Kwijtschelding en oninbaar	2,0	2,1
Programma's	126,4	128,6

In de voorjaarsnota is voor 2014 een prognose afgegeven waar vanuit deze begroting is opgebouwd. Hieronder in de volgende tabel weergegeven en toegelicht.

(bedragen x € 1 miljoen)

	voorjaarsnota	begroting
	2014	B2014
1. Veiligheid	14,0	13,5
2. Voldoende en schoonwater	36,7	35,4
3. Waterketen	68,4	66,4
4. Bestuur en belastingen	11,9	11,1
5. Kwijtschelding en oninbaar	2,1	2,1
Programma's	133,1	128,6

Toelichting:

Geconcludeerd kan worden dat de huidige begroting voor 2014 € 4,5 miljoen lager ligt. Deze daling is grotendeels, te weten € 2,5 miljoen het gevolg van de aangepaste en geprioriteerde investeringskalender, waardoor afschrijvingslasten, rente lasten en investeringseffecten andere geprogrammeerd zijn.

Daarnaast is er door de organisatie ruim € 2 miljoen kostenreductie bereikt, hiervan wordt € 0,5 miljoen als incidenteel gezien en € 1,6 miljoen als structureel. In laatst genoemde zitten ook de twee pilots die hierboven staan vermeld inzake de 4^e trappen en het *lozen op het Apeldoornskanaal*.

1.8 Meerjarenraming per kostendrager

In de meerjarenraming is naast de inflatietrend rekening gehouden met de projecten die in de komende jaren gerealiseerd gaan worden, zowel qua vermogensbehoefte (rente) als afschrijvingslast (nummer 1 in de 2e tabel). Daarnaast veroorzaken nog drie andere zaken de meerjarenraming. Deze worden bij de volgende tabellen toegelicht.

(bedragen x € 1 miljoen)

	OB2013	B2014	MJP2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018
1. Watersysteembeheer	51,0	53,7	59,4	59,4	62,8	63,6
2. Zuiveringsbeheer	75,4	74,9	76,5	75,0	76,4	78,2
Kostendragers	126,4	128,6	135,8	134,3	139,3	141,9

(bedragen x € 1 miljoen)

	OB2013	B2014	MJP2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018
1. MJP + INFLATIE + KAP.LASTEN	126,4	128,8	133,3	135,7	138,8	141,4
2. INVESTERINGSEFFECTEN		-	-1,7	-2,1	0,3	0,3
3. OVERIGE INCIDENTELE BATEN of LASTEN		-	4,8	2,3	2,0	2,2
4. BESPARINGSPOTENTIEEL		-	-0,4	-1,3	-1,7	-1,7
BEST_KEUZE 1 RECR. MEDEGEBRUIK		0,09	0,06	0,05	0,05	0,05
BEST_KEUZE 2 4e TRAPPEN uit WINTER		-0,25	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25
BEST_KEUZE 3 Lozen op Apeldoornskanaal winter		-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Eindtotaal	126,4	128,6	135,8	134,3	139,3	141,9

- 2) Het effect op de meerjarenraming als gevolg van *investeringen* laat zich het beste verklaren vanuit de twee kostendragers.

(bedragen x € 1 miljoen)

	OB2013	B2014	MJP2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018
1. Watersysteembeheer		-	0,2	1,0	3,6	3,6
2. Zuiveringsbeheer		-	-1,9	-3,1	-3,3	-3,3
Kostendragers		-	-1,7	-2,1	0,3	0,3

- 2) De volgende investeringseffecten zorgen voor extra stijging of daling op dit trend (1):
- Bij watersysteembeheer zorgen de grote projecten (Ruimte voor de Rivier, DVP Eem en Zuidelijke Randmeer [1] en KRW IJssel [2]) ervoor dat na oplevering de kosten voor personeel niet meer declarabel zijn en dus door de organisatie zelf moeten worden opgebracht. In 2015 gaan wij kijken hoe wij dit kunnen beperken. Daarnaast stijgen de onderhoudskosten van de dijken (24 kilometer) na oplevering van de Ruimte voor de Rivierprojecten, vanaf 2017. Wat zichtbaar is gemaakt in de grafiek in de volgende paragraaf.
 - Bij zuiveringsbeheer zorgen de opbrengsten uit de energiefabrieken ervoor dat de meerjarenraming vanaf 2015 naar beneden bijgesteld kan worden. De slibkosten worden aanzienlijk gereduceerd en er wordt geld verdient met het leveren van energie aan de markt. De programmering van deze opbrengsten lopen parallel met de opleveringen van de investeringsprojecten. Voorzichtigheidshalve is er in het eerste jaar na oplevering van zowel Apeldoorn als Amersfoort met 80% van de verwachte opbrengst gerekend.
- 3) Overige incidentele baten of lasten.
- Belangrijkste component is de verhoging van de HWBP bijdrage waar het PGA deel volledig is komen te vervallen. Dit zorgt voor een structurele stijging van € 2,4 miljoen vanaf 2015 (zie § 1.3). [1]
 - Verder zijn de kostentrends van samenwerkingsverbanden zoals GBLT, muskusrattenbestrijding, Waterschapshuis en het Laboratorium opgenomen.
 - In 2015 wordt eenmalig € 1,9 miljoen geraamd voor de Verkiezingen. [4]
- 4) Het besparingspotentieel vanuit de fusie, te weten het deel dat nog gerealiseerd moet worden en voor een structurele kostenverlaging zorgt:
- Verkoop pand Leusden in 2015 vrijval kosten per 2016 van € 0,5 miljoen [4]
 - formatie per 2017 12 FTE lager dan per heden; per 2017 € 0,9 miljoen [4]
 - beleidsharmonisatie 'A watergangen'; vanaf 2017 € 0,24 miljoen [2]

1.9 Meerjaren investeringen

Investerings

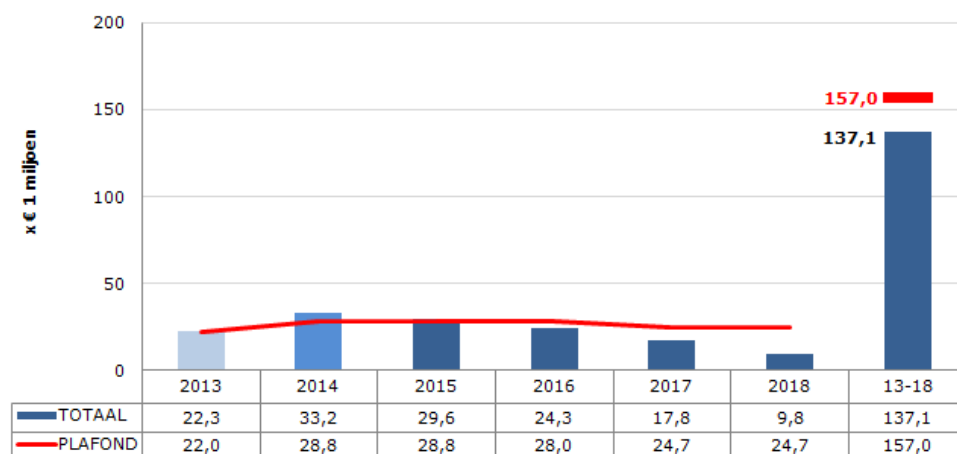
In de onderstaande tabel wordt aangegeven wat de totale geprogrammeerde investeringsopgave is tot en met 2018. Dit in relatie tot het plafond per programma.

(bedragen x € 1 miljoen)

Netto investeringen per Programma	Plafond	Geprogrammeerd 2013 - 2018	Ruimte
1. Veiligheid ¹	8,0	8,8	-0,8
2. Voldoende en Schoon water	52,0	42,1	9,9
3. Waterketen	92,0	81,2	10,8
4. Bestuur en belasting Afronding	5,0 0	4,9 0,1	0,1 -0,1
TOTAAL	157,0	137,1	19,9

De huidige programmering van de investering laat zien dat er voor de komende jaren nog € 19,9 miljoen ruimte ligt tot aan het plafond. Alleen op het programma Veiligheid is een klein tekort. Dit is op te vangen omdat er minder grondaankoop nodig is van dijken (zie hoofdstuk 2).

Verdeeld over de jaren is de programmering als volgt weer te geven. In de programma hoofdstukken is dit verder in detail toegelicht.

¹ exclusief project DVP Eem en Zuidelijke randmeren (i.v.m. subsidieschema) en Ruimte voor de Rivier en KRW IJssel.

1.10 Belastingopbrengst per kostendrager

In de uitgangspunten is gesteld dat wij in 2017/2018 begrotingevenwicht hebben. Waarbij de maximale jaarlijkse belastingopbrengststijging 4,8% voor watersysteembeheer en 2,8% voor zuiveringsbeheer is.

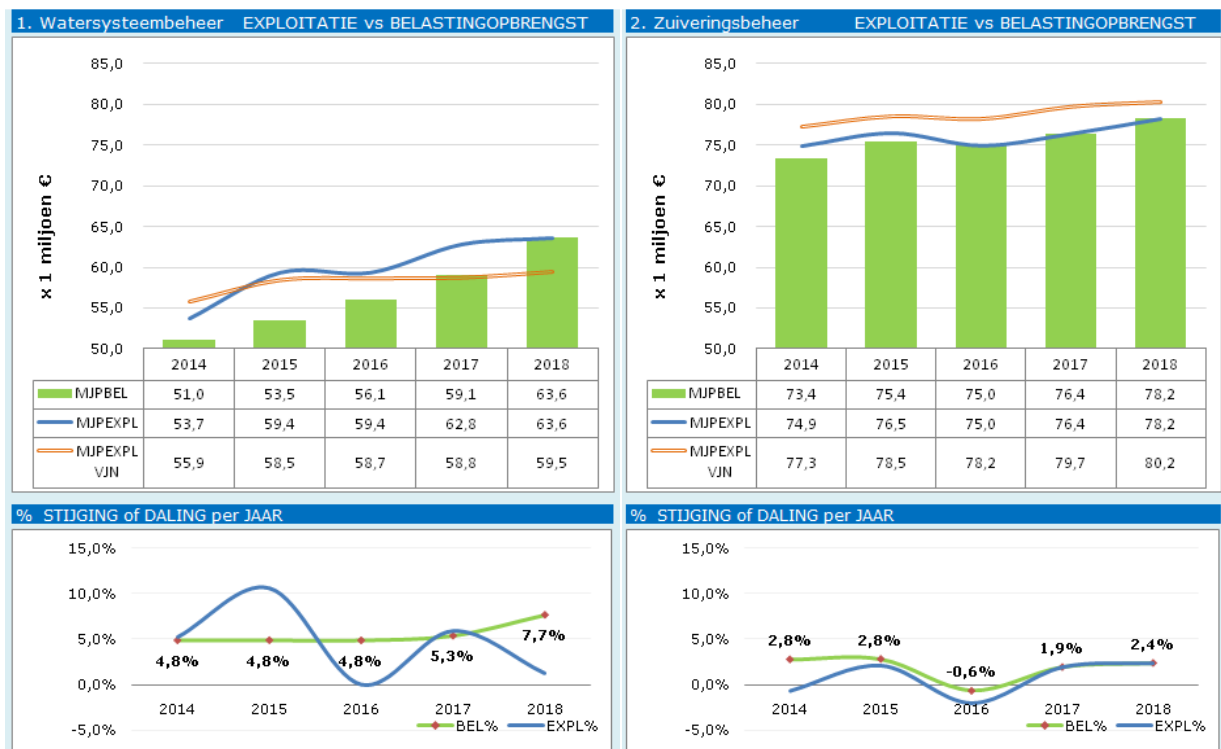
Watersysteembeheer

Rekeninghoudend met de nieuwe inzichten op onze bijdrage aan het HWBP (zie § 1.3) kunnen wij de belastinggroei op watersysteembeheer tot met 2016 op het niveau van 4,8% houden. Waarbij voorsnóg volledige inzet van de reserves nodig is. Zonder verdere maatregelen stijgt de omzet met 5,3% in 2017 en 7,7% in 2018. Om de jaren 2017 en 2018 ook op dit stijgingspercentage te krijgen is respectievelijk € 0,4 miljoen en € 2 miljoen nodig. Daarna is nog tot en met 2020 nog zo'n € 3 miljoen nodig. Gemiddeld is dit € 0,9 miljoen per jaar.

Zuiveringsbeheer

Uit onderstaande grafieken blijkt dat het begrotingsevenwicht voor wat betreft zuiveringsbeheer al in 2016 wordt gerealiseerd.

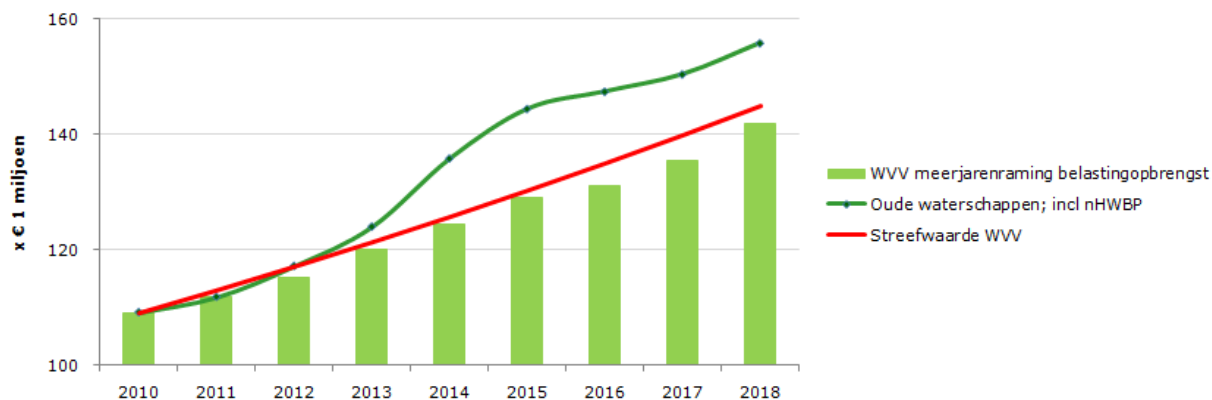
De grafieken die hieronder gepresenteerd zijn, laten de kostenontwikkeling per kostendrager zien (blauwe lijn) en de daarbij verwachte opbrengst (groene kolommen). Indicatief is de meerjarenramingslijn van de voorjaarsnota (dubbele oranje lijn) weergegeven. In de lijn grafieken daaronder is de procentuele stijging of daling per jaar weergegeven, waarbij de kleuren corresponderen met de grafieken daarboven.

Het valt op dat de trend van de opbrengsten en kosten procentueel gezien bij zuiveringsbeheer dicht bij elkaar liggen. Terwijl bij watersysteembeheer de kostentrend procentueel gezien veel meer golft.

Bestuurakkoord Water

De grafiek hieronder laat zien dat de nieuwe meerjarenraming van de belastingopbrengst onder de gestelde streefwaarde ligt. Hierbij is nog geen rekening gehouden met mogelijke besparingen van verdere samenwerken in de afvalwaterketen.

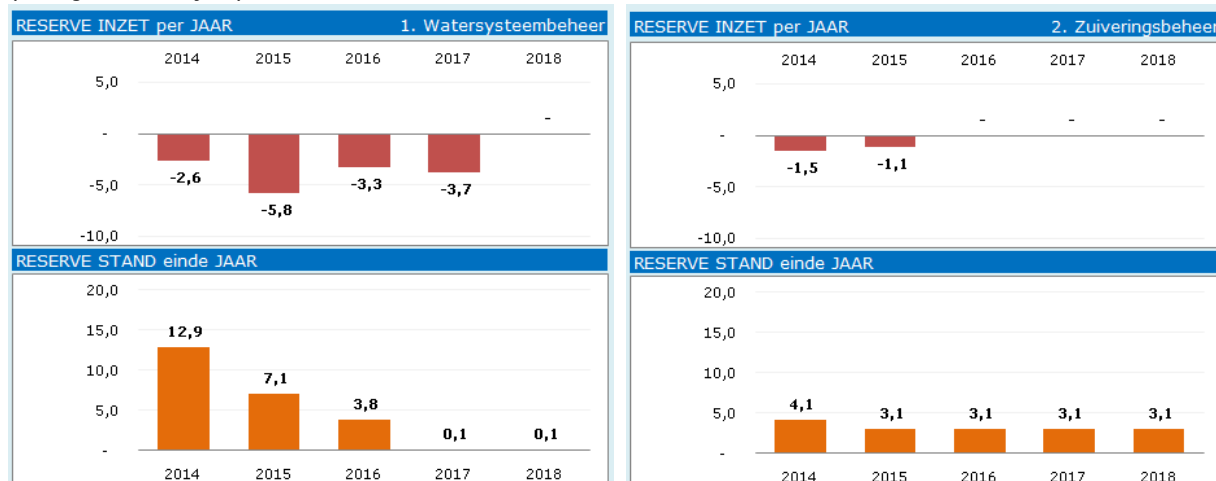

1.11 Reserve-inzet per kostendrager

De inzet vanuit de tariefsegalisatiereserves die nodig zijn om voorgaande mogelijk te maken wordt in de volgende grafieken duidelijk. Begrotingsevenwicht in 2017 voor watersysteembeheer wordt gezien de huidige ontwikkeling een aanzienlijke opgave.

De reserve inzet die nu berekend is, zorgt ervoor dat we slechts drie jaar de 4,8% belasting opbrengst stijging voor watersysteembeheer realiseren. Verder weergegeven in onderstaande grafieken.

(bedragen x € 1 miljoen)

1.12 Belastingeenheden

Eenheden waarmee gerekend is ter bepaling van de tarieven. Waarbij tevens is aangegeven met welke waarde (lees prijs) ontwikkeling rekening is gehouden inzake de WOZ. Daarnaast is ter bepaling van de watersysteemheffingstarieven de volgende kostentoedeling gehanteerd.

Zuiveringsheffing	2014	2015	2016	2017	2018
Bedrijven % groei VE's	0,0%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Huishoudens % groei VE's	0,75%	0,75%	0,5%	0,5%	0,5%

(bron: GBLT)

Watersysteemheffing	2014	2015	2016	2017	2018
WOZ % groei waarde	-5,00%	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%
WOZ % groei volume	0,75%	0,75%	0,50%	0,50%	0,50%
Ingezetenen % groei	0,75%	0,75%	0,50%	0,50%	0,50%
Natuur % groei ha	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Overig Ongebouwd % groei ha	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

(bron: GBLT - waarderingskamer)

EENHEDEN per 1000	2014	2015	2016	2017	2018
Zuiveringsheffing					
Bedrijven VE's	414	416	418	420	422
Huishoudens VE's	1.050	1.058	1.063	1.068	1.074

(bron: GBLT)

Watersysteemheffing	2014	2015	2016	2017	2018
WOZ waarde totaal	132.866.359	133.744.159	135.672.653	137.626.342	139.605.537
Ingezetenen aantal	431	435	437	439	441
Natuur (hectares)	78	78	78	78	78
Overig Ongebouwd	104	104	103	103	102

(bron: GBLT)

KOSTENTOEDELING

Watersysteemheffing	2013	2014
Gebouwd	51,2%	51,2%
Ingezetenen	40,0%	40,0%
Natuur (hectares)	0,3%	0,3%
Overig Ongebouwd	8,5%	8,5%

1.13 Belastingtarieven en belastingdruk

TARIEF	Basis	2013	2014
Gebouwd	woz	0,0177%	0,0197%
Ingezetenen	woonruimte	45,49	47,33
Natuur	ha	1,88	1,98
Overig ongebouwd bemalen*	ha	44,26	46,40
Overig ongebouwd onbemalen*	ha	29,51	30,93
*Toeslag wegen	ha	29,51	30,93

TARIEF	Basis	2013	2014
bedrijven ~ ve's	ve	48,54	50,13
huishoudens ~ ve's	ve's	48,54	50,13

(bedragen x € 1)

LASTENDRUK per profiel	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%_Stijging				
							2013	2014	2015	2016	2017
Huishoudens	226	237	244	246	252	261	4,7%	2,8%	0,7%	2,6%	3,7%
Agrarisch bedrijf BEMALEN	1.340	1.405	1.473	1.540	1.621	1.741	4,8%	4,9%	4,5%	5,3%	7,4%
Agrarisch bedrijf ONBEMALEN	971	1.018	1.066	1.111	1.167	1.251	4,8%	4,7%	4,2%	5,1%	7,2%
Natuurterrein	1.885	1.976	2.072	2.172	2.288	2.463	4,8%	4,8%	4,8%	5,3%	7,7%
Groothandel	910	973	1.004	1.014	1.041	1.083	7,0%	3,1%	1,1%	2,6%	4,0%
Middelgroot Metaalbedrijf	23.964	24.918	25.494	25.316	25.740	26.334	4,0%	2,3%	-0,7%	1,7%	2,3%

Er is in bovenstaande berekening in de profielen rekening gehouden met een *gelijkblijvende* WOZ waarde per jaar. In werkelijkheid is rekening gehouden met een WOZ waarde daling van 5% in 2014 ten opzichte van 2013 (zie § 1.12 tabel regel WOZ % groei waarde 2014). Als we dat in lastendruk weergeven laat dat het volgende zien.

LASTENDRUK per profiel	2013	2014	2013 2014
Huishoudens	226	235	3,8%
Agrarisch bedrijf BEMALEN	1.340	1.403	4,7%
Agrarisch bedrijf ONBEMALEN	971	1.016	4,6%
Natuurterrein	1.885	1.976	4,8%
Groothandel	910	950	4,4%
Middelgroot Metaalbedrijf	23.964	24.800	3,5%

2 Programma 1 Veiligheid

2.1 Inhoud

Onze missie is om onze inwoners te beschermen tegen overstromingen en ernstige wateroverlast. Dat doen wij door er voor te zorgen dat onze waterkeringen op orde zijn en voldoen aan de gestelde normen. Wij streven naar toekomstbestendige en robuuste waterkeringen. Bij de uitvoering hanteren wij een sobere en doelmatige benadering. Waar mogelijk streven wij naar combinaties van functies en samenwerking met derden.

Wij werken met een twaalfjaarlijkse toetsing voor onze primaire en regionale waterkeringen. De vierde toetsronde voor de primaire waterkeringen wordt in 2023 afgerond, de 2e toetsronde voor de regionale waterkeringen in 2021. Deze lange tijdsspanne vraagt om een continu proces van inspecteren, toetsen, monitoren en uitvoeren van (beheer)maatregelen om te blijven voldoen aan de norm.

2.2 Ontwikkelingen

Het nationale Deltaprogramma komt in 2014 met voorstellen voor nieuwe veiligheidsnormen voor primaire waterkeringen gebaseerd op de risicobenadering en de meerlaagsveiligheid. Verwacht wordt dat de Tweede Kamer in 2017 een besluit zal nemen over de nieuwe veiligheidsnormen. Naast klimaatopgave en nieuwe technische inzichten (piping) kan dit een nieuwe opgave voor onze primaire waterkeringen tot gevolg hebben. Het Deltaprogramma staat in 2014 in het teken van het samen met de partners komen tot een voorkeursstrategie. Dit gebeurt per riviertak (IJssel, Nederrijn), maar er komt ook een overkoepelende voorkeursstrategie met een maatregelenpakket van dijkverbeteringen en Ruimte voor de Rivier maatregelen.

De verbetermaatregelen uit de derde toetsronde voor primaire waterkeringen zijn geprogrammeerd in het nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma (nHWBP). Het rijk en de waterschappen financieren dit programma samen op basis van 50/50. Van die 50% is 10% een projectbijdrage die waterschappen per project zelf moeten financieren.

2.3 Wat willen wij bereiken?

Onze dijken zijn op orde. Dit betekent dat onze primaire en regionale waterkeringen voldoen aan de gestelde normen. Voor onze overige waterkeringen geldt in principe instandhouding als norm.

2.4 Wat gaan wij ervoor doen?

In 2014 gaan wij door met de uitvoering van de maatregelen uit Ruimte voor de Rivier; Veessen Wapenveld, Voorsterklei en Cortenoever en het project DVP Eem en Zuidelijke Randmeer. Deze grote projecten vergen komende jaren veel uitvoeringsinzet. Bruto wordt hier veel geld omgezet maar door de rijkssubsidie zijn de netto kosten voor het waterschap beperkt. Wel zijn voor 2014 enkele grondaankopen voorzien in het project DVP Eem en Zuidelijke Randmeer. Deze komen voort uit ons eigen grondbeleid en zijn daarmee niet subsidiabel.

Op het programma nHWBP 2014-2019 staan 2 projecten geprogrammeerd, te weten:

- Loswal Hattem-Apeldoorns Kanaal en
- Eem en Zuidelijke Randmeer (Kern Spakenburg en Westdijk Eemdijk Noord).

De start van Loswal Hattem-Apeldoorns Kanaal is afhankelijk van eventuele voorfinanciering en koppeling aan het samenwerkingsproject Apeldoorns Kanaal. De uitvoering van de Eem en Zuidelijke Randmeer start in 2014 en loopt door tot in 2015.

Ook voor de regionale waterkeringen wordt gewerkt aan voorbereiding en uitvoering van verbetermaatregelen. Deze vloeien voort uit de eerste globale toetsing uit 2009. Tot nu toe werd uitgegaan van realisatie van de verbeteringsopgave voor de regionale keringen voor 2016.

Gelet op de reeds vergaande voorbereiding en gemaakte afspraken, ligt het investeringsniveau van 2014 hoger dan het plafond van € 2 miljoen. De prioriteitsvolgorde is Laakkades, Soesterpolders, Maatpolderkade en Kade Apeldoorns Kanaal. De uitvoering van het project Laakkades fase 3a/b wordt gefaseerd over 2014 tot en met 2016. Uitvoering van het project Soesterpolders is gepland voor de periode 2015 tot en met 2017. De projecten Kade Apeldoornskanaal en Maatpolderkade worden, voor wat betreft de uitvoering, uitgesteld tot na 2018. De voorbereiding vindt wel plaats in de periode 2014-2018. De investering in de Slaperdijk (coupure Rode Haan) is in afwachting van de ontwikkeling van de Grebbedijk uit de begroting genomen.

Het bovenstaande is momenteel op ambtelijk niveau gedeeld met derden, in het bijzonder de provincies Utrecht en Gelderland. Op bestuurlijk niveau is dit nog niet gebeurd.

Naast het primaire proces is het essentieel om de organisatie op orde te hebben door activiteiten van derden op een goede manier te begeleiden via regulering. Dit gebeurt via vergunningverlening, handhaving en samenwerking. Goede voorlichting speelt een belangrijke rol. Via de instrumenten keur en legger en de aan de WABO en Waterwet verbonden procedures zijn wij in staat waar nodig regulerend op te treden. In de beleidsharmonisatie 2013 - 2017 worden de instrumenten geharmoniseerd en geactualiseerd.

Daar waar dijkverbeteringprojecten plaatsvinden zorgen wij voor actuele leggers. Tevens gaan wij in 2014 een inspectieplan en een beheerplan voor de waterkeringen opstellen.

In 2014 gaan wij een deel van ons dijkmaaisel niet meer composteren maar afzetten als veevoer naar de landbouw en als grondstof naar de Graskartonfabricage.

2.5 Wat gaat het kosten?

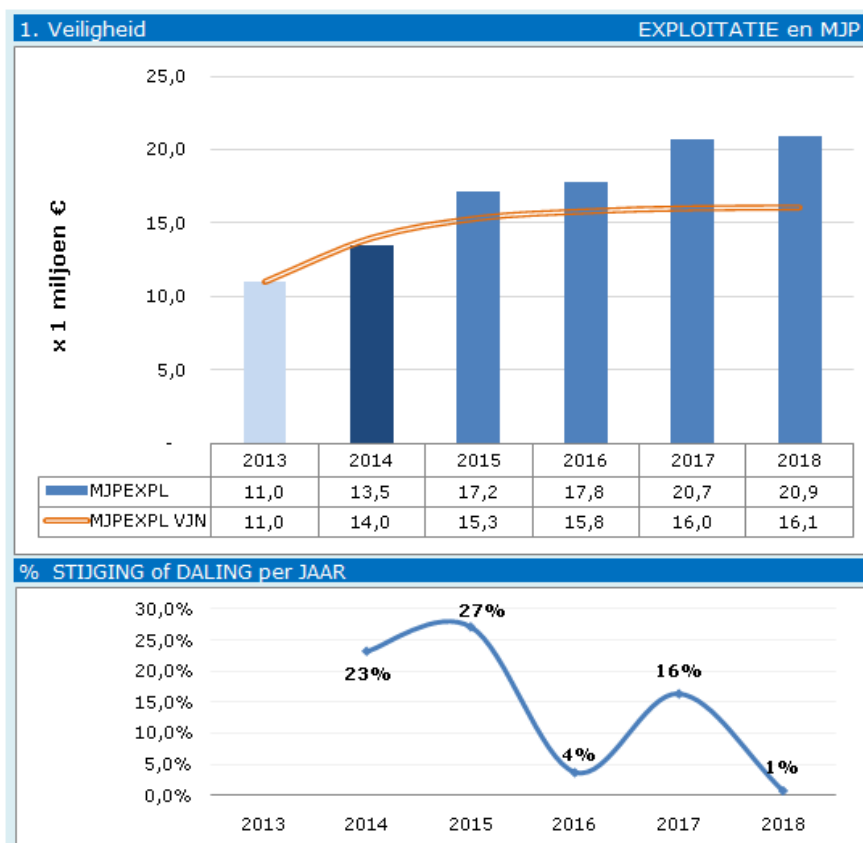
In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de netto kostenontwikkeling van de exploitatie en de investeringenkalender.

Exploitatie 2014 en de meerjarenraming

In 2014 stijgen de kosten in verband met een hogere bijdrage aan het HWBP met € 3,3 miljoen. In 2015 stijgt deze bijdrage nog 1 keer met het zelfde bedrag, i.c. € 3,3 miljoen. Daarnaast veroorzaakt het wegvallen van de correctie op deze bijdrage (zie § 1.3) voor een extra structurele stijging van € 2,4 miljoen vanaf 2015.

De grote projecten komen vanaf 2014 volledig in uitvoer waardoor voor € 1,2 miljoen meer aan personeelslasten terugontvangen wordt dan in 2013. Echter na 2016 worden deze projecten afgerond. Vanaf dat moment vervallen de opbrengsten voor het personeel. Deze baten zijn uit de meerjarenraming gehaald en verhogen de programmakosten dan met € 1,8 miljoen, indien er geen verdere maatregelen worden getroffen.

Daarnaast worden na afronding van de Ruimte voor de Rivier projecten zo'n 24 kilometer aan primaire waterkeringen in onderhoud overgenomen. De verwachte kosten (€ 0,7 miljoen per jaar) hiervoor zijn in deze meerjarenraming voor het eerst opgenomen. In de komende jaren wordt gekeken op welke manier onderhoud zo efficiënt mogelijk kan plaatsvinden en worden de cijfers daarop geactualiseerd.

Investerings in 2014 en de meerjarenraming

In de cijfers die volgen is eerst een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven. Vervolgens wordt per thema een toelichting gegeven (netto uitgaven en totalen). Dit is exclusief de werken voor derden, deze worden apart aan het eind van deze paragraaf toegelicht.

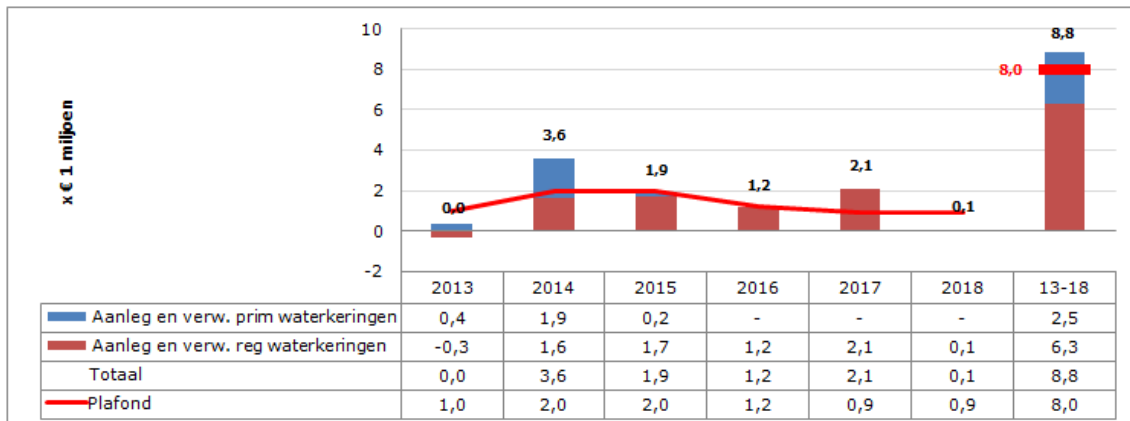
Het *PLAFOND* voor dit programma is gesteld op *NETTO € 8 miljoen* over de periode 2013 – 2018. In de laatste kolom van onderstaande tabel zijn de totale uitgaven weergegeven ten opzichte van dit plafond. Tusseliggende cijfers tonen het kasritme van deze investeringen.

(bedragen x € 1 miljoen)

1. Veiligheid	2013	2014	2015	2016	2017	2018	13-18
Bruto	6,8	36,8	27,7	13,3	3,4	0,1	88,0
Sub	-22,6	-22,7	-25,9	-0,9	-0,4	-14,5	-87,1
Netto	-15,8	14,1	1,8	12,4	3,0	-14,5	0,9
Plafond	1,0	2,0	2,0	1,2	0,9	0,9	8,0

De tabel toont een ruimte ten opzichte van het plafond van € 7,1 miljoen. Echter dit heeft te maken met de subsidieontvangst in 2013 voor het project DVP Eem en Randmeer. Pas bij de definitieve beschikking van dit project kan een juiste subsidie trend (lees kasritme) voor de komende jaren worden afgegeven. In principe dienen de pieken in 2014 en 2016 weg te vallen middels bevoorschotting en tijdige facturatie.

De uitgaven voor de overige niet gesubsidieerde investeringen, met name voor de regionale keringen zijn grafisch als volgt weer te geven:

De investering voor primaire keringen betreft vooral de grondaankopen (€ 2,2 miljoen) voorzien in het project Eem en Randmeer. Echter van dit bedrag is € 0,9 miljoen gerelateerd aan het DVP. De rest betreft delen van de dijk waarop nu nog geen verbeteringsopgave ligt en ook nog geen opdracht is verstrekt om deze gronden aan te gaan kopen. Hierdoor ontstaat ruimte van ongeveer € 1 miljoen. Daarnaast is er nog geen rekening gehouden met opbrengst van te verkopen gronden.

In 2014 wordt gestart met waterkering 5e pand Apeldoorns Kanaal en de Randmeerdijken en de uitvoering van de verbetering Laakkaden fase 3a/b.

Investeringen werken voor derden

Ruimte voor de Rivier- Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld

De voorbereiding van de realisatie is in 2013 afgerond. De ontwerpogave wordt in de eerste helft 2014 afgerond met definitieve ontwerpen die daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. In 2014 wordt de grondverwerving afgerond.

Ruimte voor de Rivier- Cortenoever en Voorsterklei

Bij de Raad van State zijn totaal 9 beroepen ingediend. De beroepen richten zich o.a. tegen: bestemmingsplannen en vergunningen. Op deze beroepen zijn inmiddels verweerschriften ingediend. Naar verwachting zal de Raad van State in het 2e kwartaal van 2014 uitspraak doen op de ingestelde beroepen.

Wij starten eind 2013/begin 2014 met het inrichten van werkterreinen en andere voorbereidingen. Om de start van het grote werk te markeren, organiseren waterschap en aannemer een gezamenlijk moment waarbij ook de bewoners worden uitgenodigd. Dit moment vindt naar verwachting plaats in het voorjaar van 2014.

3 Programma 2 Voldoende en Schoon Water

3.1 Inhoud

Voldoende water is erop gericht het oppervlaktewatersysteem zodanig flexibel en robuust in te richten, te beheren en te onderhouden dat de aangewezen gebiedsfuncties optimaal gefaciliteerd worden en overschotten en tekorten zo goed mogelijk worden opgevangen.

Schoon water is erop gericht te zorgen voor de juiste chemische en ecologische kwaliteit van zowel het water als de waterbodem. De verplichting vanuit de KRW is hierbij leidend.

Wij voeren ons beleid uit conform onze eigen waterbeheerplannen en overeenkomsten met provincies en gemeenten.

3.2 Ontwikkelingen

De positie van nationale en provinciale overheid verandert. Er is minder geld te besteden en een aantal beleidsdoelen vervalt of wordt getemporeerd. Enerzijds neemt hierdoor de subsidiestroom af en anderzijds geeft dit kansen voor een sterkere rol van het waterschap.

Wij werken samen met gemeenten, provincies en rijk en zoeken naar mogelijkheden om onze eigen doelen te verbinden aan die van derden. Dit doen wij zowel vanuit het oogpunt van gezamenlijke doelen alsmede om projecten tegen de laagst maatschappelijke kosten te realiseren.

In 2014 worden in het kader van het Deltaprogramma beslissingen genomen. Voor de zoetwatervoorziening worden in die beslissing de ambities vastgelegd. Voor 2014 is daar nog geen effect van te verwachten, maar voor de periode daarna wel.

Het nieuwe Waterbeheerprogramma 2016-2021 wordt in 2014 opgesteld, zodat het in 2015 de inspraak kan doorlopen. Begin 2014 wordt het concept Waterbeheerprogramma voorzien van de meest actuele informatie.

De provincie bereidt een versnelling voor op de dossiers Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Afgesproken is om de maatregelen waar consensus over is tussen de gebiedspartners op te nemen in het SGBP2.

3.3 Wat willen wij bereiken?

Waterstanden op orde

Het peilbeheer dient op orde te zijn om wateroverlast en watertekort te voorkomen. Hiervoor voeren wij gericht beheer op de watergangen en onderhouden wij onze technische installaties.

Op extreme situaties voorbereid

Het watersysteem voldoet aan de normen voor wateroverlast zoals opgenomen in de provinciale waterverordening (ook NBW normen genoemd). Daarvoor toetsen wij het watersysteem aan de normen en nemen gericht knelpunten van wateroverlast weg. Het vraagstuk van droogte en watertekort wordt steeds belangrijker maar is buiten het bemalen gebied, moeilijk te beïnvloeden. Wij participeren actief in het Deltaprogramma Zoetwater en werken mee aan een beslissing in 2014.

Goede chemische en ecologische toestand

Wij dragen zorg voor de kwaliteit van het oppervlakte water, zowel vanuit chemisch, als vanuit ecologisch oogpunt. In de KRW waterlichamen wordt een verbetering van de waterkwaliteit nagestreefd door een meer natuurlijke inrichting en ecologisch onderhoud. Buiten de KRW waterlichamen maakt het waterschap zich sterk voor het behoud van de huidige oppervlaktewaterkwaliteit.

Organisatie op orde

Wij zorgen ervoor dat de inwoners en partijen die activiteiten in het beheersgebied ondernemen op de hoogte kunnen zijn met de spelregels van vergunningverlening, handhaving en met de daaraan verbonden sancties. Waarbij wij ervoor zorgen dat relevante instrumenten zoals legger, peil-, beheer- en onderhoudsplannen en de communicatie hierover op orde zijn. Hierbij is het ons doel vergunningen binnen de wettelijke termijnen te verstrekken. Dit met in achtneming van de afspraken met klanten in het kader van Bewijs van Goede Dienst.

Tevens zijn wij goed voorbereid en toegerust voor het bestrijden van calamiteiten en dreiging van wateroverlast, watertekort en watervervuiling.

3.4 Wat gaan we ervoor doen?

Waterbeheerprogramma

Komend jaar staat in het teken van het opstellen van het nieuwe waterbeheerprogramma 2016-2021. Begin volgend jaar worden er verkenningen uitgevoerd, onder andere voor GGOR, wateropgave wateroverlast, watertekort, KRW, kwaliteitsbeelden, uitwerking toekomstbeelden en waterkansencarten per functie. De verkenningen zijn input voor het in 2014 op te stellen waterbeheerprogramma.

Waterstanden op orde

Wij streven ernaar dat in 95% van de tijd een peil gehandhaafd wordt conform ons peilbesluit of (streef)peilenplan, door middel van het reguliere beheer en onderhoud. Wij accepteren dat er gedurende maximaal 5% van de tijd afwijkingen zijn door falen van techniek of meer dan maatgevende neerslag. De grotere onderhoudswerkzaamheden worden gepland tussen 1 april en 1 oktober, zodat tijdens de hoogwaterperiode de peilregulerende installaties zo goed mogelijk beschikbaar zijn. Het baggeren van watergangen vindt volgens een meerjarenprogramma plaats.

De vervangingsinvesteringen worden gefaseerd uitgevoerd. Voor 2014 betekent dit dat alle vervangingsinvesteringen worden opgeschoven, met uitzondering van gemaal de Schans in Amersfoort west. De geplande renovatie van de Bonenburgersluis wordt uitgesteld naar 2016/2017. Vervanging van gemaal De Wenden wordt uitgesteld tot na 2018 en van renovatie van de sluis bij Dieren wordt afgezien.

Op extreme situaties voorbereid

Het jaar 2015 wordt een belangrijk moment, omdat verschillende opgaven (knelpunten wateroverlast, verdrogingsbestrijding) dan afgerond moeten worden. De activiteiten in 2014 zijn vooral gericht op het programmeren van de laatste maatregelen en de begeleiding van de realisatie van maatregelen. Voor het thema 'watertekort' wordt een start gemaakt met het in beeld brengen van eventuele knelpunten. Samen met de Deltabeslissing Zoetwatervoorziening geeft dat een beeld of er de komende jaren een opgave ligt voor het bestrijden van watertekort. Specifieke activiteiten die hiervoor worden opgepakt zijn:

- het programma voor het opheffen van knelpunten wateroverlast is uitgesplitst in een restopgave van de huidige planperiode en een (nog niet bekende, uit de toetsing in 2013 volgende) nieuwe opgave voor de volgende planperiode;
- programmeren en begeleiden maatregelen in het kader van anti-verdroging en wateroverlast;
- in 2014 wordt een watertekortstudie uitgevoerd.

Goede chemische en ecologische toestand

In het landelijk gebied wordt om de chemische waterkwaliteit te verbeteren het 5e pand van het Apeldoorns kanaal gesaneerd, ook worden innovatieve zuiveringswerken in de Hierdense beek geplaatst. In 2015 wordt in de Gelderse Vallei gezocht naar kansen voor zuiveringswerken in het kader van de BEZEM-afspraken.

In het stedelijk gebied wordt voor, en in samenwerking met, enkele (4) nog te bepalen gemeenten in 2014 kwaliteitsbeelden opgesteld. De werkwijze van de twee voormalige waterschappen wordt op dit punt geharmoniseerd.

De komende jaren ligt de aandacht op het voorbereiden en uitvoeren van herinrichtingsprojecten. De grootste opgave komt voort uit de KRW verplichting. Deze is uitgewerkt in de waterovereenkomsten met beide provincies.

In 2014 worden de 2e fase van de Grift afgerond, alsmede de herinrichting van de Hierdense beek, Schuitenbeek en Lunterse beek (8km).

Daarnaast bereiden we projecten voor zodat we deze in 2015 kunnen uitvoeren. Dit is vooral de herinrichting van de Esvelderbeek en Barneveldse beek (14km). Trajecten waarvoor de grond nog moet worden verworven of waar geen KRW verplichting voor 2015 op ligt, kunnen we pas in 2016 of later (11km) uitvoeren. Dit betreft:

- Modderbeek Oost en West;
- Barneveldse beek Utrecht;
- Herinrichting Harselaar zuid en
- KRW Meander Lunterse beek.

Naast de hierboven genoemde trajecten, wordt een deel van de KRW maatregelen niet uitgevoerd binnen de afgesproken termijn (voor eind 2015), maar verschoven naar 2016. Dit betreft de inrichtingsmaatregelen in de Fliert en het Toevoerkanal (1,8 km) en de aanleg van 7 vispassages in de Weteringen (Noordelijke IJsselvallei). Dit als gevolg van het gestelde investeringsplafond.

De inrichting van nieuwe meetpunten wordt gehalveerd en projectmatige bemonstering wordt verminderd.

Ook de maatregelen binnen het waterplan Apeldoorn worden gefaseerd over een langere periode (tot 2022). Dit is zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau gedeeld.

Organisatie op orde

Naast het primaire proces is het essentieel om de organisatie op orde te hebben om via regulering activiteiten van derden op een goede manier te begeleiden. Dit gebeurt via vergunning, handhaving en samenwerking. Goede voorlichting speelt een belangrijke rol. Via de instrumenten keur en legger en de aan de WABO en Waterwet verbonden procedures zijn wij in staat waar nodig regulerend op te treden. In de beleidsharmonisatie 2013 - 2017 worden de instrumenten geharmoniseerd en geactualiseerd.

In de komende jaren worden de nieuwe leggers vastgesteld voor onze districten die een samenhang kennen met de harmonisatie van A-, B- en C- watergangen. Kort samengevat:

- In 2014 worden voor de districten Zuid en Oost nieuwe leggers vastgesteld.
- Begin 2015 volgt district Noord.
- De resultaten van de harmonisatie van A-, B- en C- watergangen worden in het eerste kwartaal van 2014 met betrokken eigenaren besproken en
- na afronding van de leggerprocedures, worden er in 2015 A- watergangen afgestoten.

Daarnaast worden in 2014 voor Hattem en Oosterwolde-Oldebroek nieuwe peilbesluiten vastgesteld. In de jaren daarna volgen in ieder geval de peilbesluiten voor Terwolde en voor Bunschoten.

Inzake handhaving moeten wij prioriteiten stellen omdat de vraag groter is dan de capaciteit van het team. Extra capaciteit wordt ingezet om het discrepantievraagstuk te onderzoeken en aan te pakken. Daarnaast faciliteren wij het heffingsproces voor grondwateronttrekkingen.

Met omgevingsdiensten maken wij afspraken voor bedrijfsbezoeken indirecte lozingen. De agrarische controles (zoals activiteitenbesluit en erfafspoeling) worden gecontinueerd. Gezamenlijk met RWS, provincies en omgevingsdiensten worden surveillancevluchten uitgevoerd ten behoeve van toezicht en handhaving. Extra aandacht is nodig voor het project Ruimte voor de Rivier. Onze focus ligt vooral op het bevorderen van het naleefgedrag.

Op het gebied van samenwerking participeren wij in ruimtelijke plannen waar water een belangrijke rol speelt, zoals de omgevingsvisie van de provincie Gelderland en structuurvisies van grote gemeenten.

Overige activiteiten die in 2014 opgepakt worden zijn:

- participeren in ruimtelijke plannen waar water een belangrijke rol speelt, zoals de uitvoeringsagenda van de omgevingsvisie van de provincie Gelderland en structuurvisies van grote gemeenten;
- het doorvoeren van de harmonisatiedoelen conform het bestuursbesluit.

3.5 Wat gaat het kosten?

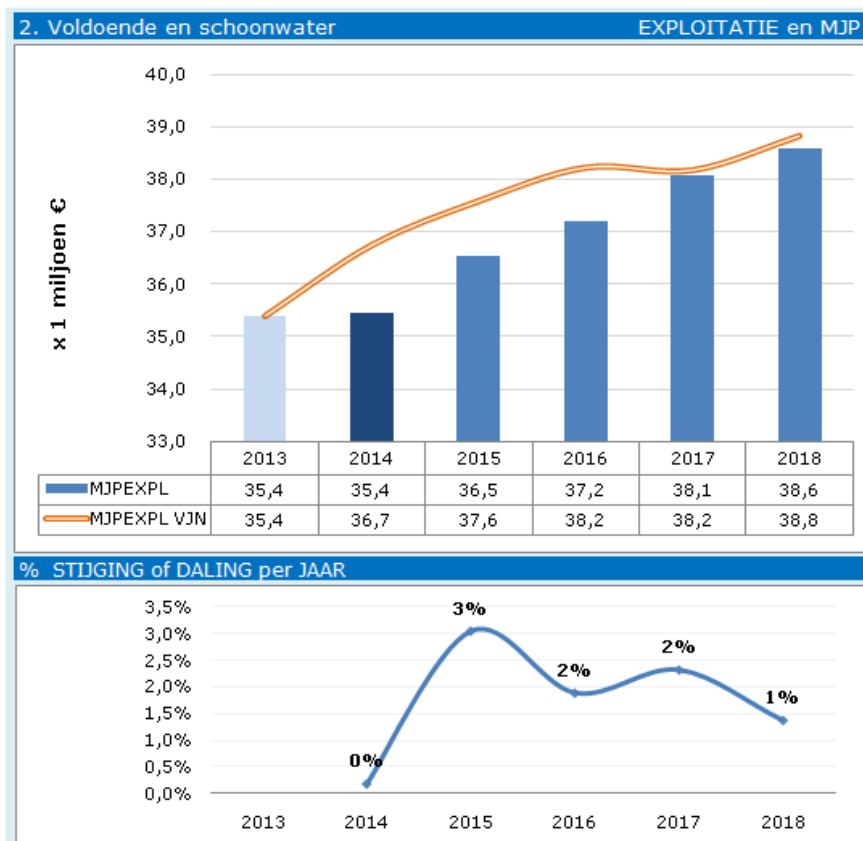
In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de netto kostenontwikkeling van de exploitatie en de investeringenkalender.

Exploitatie 2014 en de meerjarenraming

In 2014 blijven de kosten ten opzichte van 2013 gelijk. Dit heeft grotendeels te maken met de aangepaste programmering van investeringen. Dit verklaart tevens het verschil ten opzichte van de prognose uit de voorjaarsnota voor 2014.

De gunstige aanbesteding op maaionderhoud in 2013 werkt structureel door en leidt tot een jaarlijkse besparing van ongeveer € 0,25 miljoen. Daartegenover staan incidentele kosten voor het afronden van de leggers en het opstellen van het waterbeheersplan van samen € 0,4 miljoen.

In principe zien we de lijn van de meerjarenraming 1 tot 2 jaar doorschuiven ten opzichte van de voorjaarsnota. Waarbij de trend voor de komende jaren ongeveer op de inflatielijn ligt. Eind 2015 wordt het gesubsidieerde project KRW IJssel afgerond waardoor voor € 0,4 miljoen subsidie voor het personeel vervalt. Deze baten zijn uit de meerjarenraming gehaald en verhogen de programmakosten vanaf 2016, indien er geen verdere maatregelen worden getroffen.

Investerings in 2014 en de meerjarenraming

De investeringskalender is geactualiseerd. In de cijfers die volgen is eerst een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven. Vervolgens wordt per thema een toelichting gegeven (netto uitgaven en totalen). Dit is exclusief het project KRW IJssel.

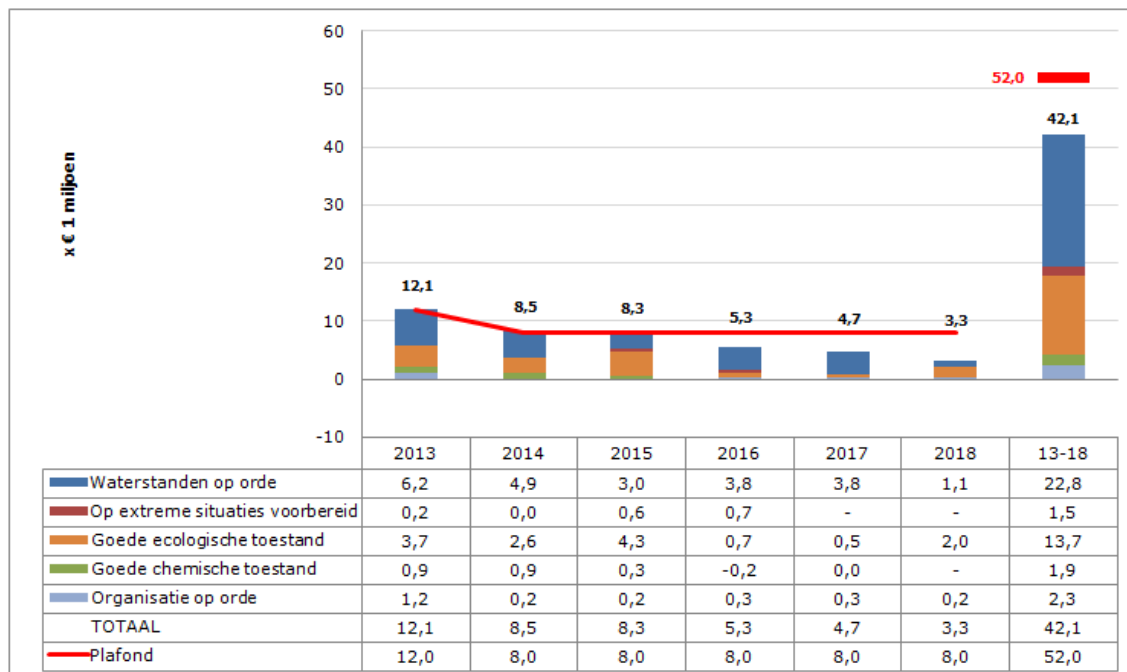
Dit wordt apart aan het eind van deze paragraaf toegelicht.

Het *PLAFOND* voor dit programma is gesteld op € 52 miljoen over de periode 2013 – 2018. In de laatste kolom van onderstaande tabel zijn de totale uitgaven weergegeven ten opzichte van dit plafond. Hieruit blijkt dat binnen dit programma nog € 10 miljoen aan te programmeren investeringsruimte is in de jaren 2017 en 2018.

(bedragen x € 1 miljoen)

2. Voldoende en schoon water	2013	2014	2015	2016	2017	2018	13-18
Bruto	15,0	18,7	11,5	9,6	4,7	3,3	62,7
Sub	-2,9	-10,2	-3,1	-4,3	0,0	-	-20,6
Netto	12,1	8,5	8,3	5,3	4,7	3,3	42,1
<i>Plafond</i>	<i>12,0</i>	<i>8,0</i>	<i>8,0</i>	<i>8,0</i>	<i>8,0</i>	<i>8,0</i>	<i>52,0</i>

In de volgende grafiek wordt duidelijk dat investeren in 'Waterstanden op orde' de meeste kosten met zich mee brengt. Aanvullend op hetgeen in de vorige paragrafen al is benoemd, hieronder per thema de belangrijkste zaken.

Inzake 'waterstanden op orde' besteden wij aan de bouw van kunstwerken, i.c. gemalen en sluisen en grote beschoeiingstrajecten 75% van het totaal van € 22,8 miljoen. In 2013 is gestart met het project inzake de revisie van het gemaal Malesluis. In 2016 starten we met de renovatie van de Bonenburgersluis.

Voor de zogenoemde "waterkansen", die zich voor kunnen doen vanuit onze waterpartner rol, is € 0,3 miljoen per jaar aan investeringen opgenomen.

Onder 'goede ecologische toestand' vallen veel BOP en KRW/EVZ projecten (60%). Deze zijn deels gebaseerd op KRW en deels op provinciaal natuurbeleid. Vaak vallen in deze projecten meerdere doelen samen. Een substantieel deel van dit thema behelst het Waterplan Apeldoorn, echter hiervan zijn de uitgaven voor de komende 2 jaar gehalveerd ten opzichte van de eerdere planning. We versoberen het Waterplan Apeldoorn in 2014 - 2015 van € 2,6 miljoen naar € 1,0 miljoen. Na 2016 maken we nieuwe afspraken.

Het belangrijkste werk onder 'goede chemische toestand' is het saneren van het 5e pand van het Apeldoorns kanaal (2013/2014). Hieraan zal het waterschap netto € 1 miljoen bijdragen.

Investeringen meerjarenraming werken voor derden

Het waterlichaam IJssel moet in 2015 voldoen aan de eisen zoals gesteld vanuit de Kaderrichtlijn water. Hiertoe dient een aantal maatregelen langs de IJssel uitgevoerd te worden. In een samenwerkingsovereenkomst met Rijkswaterstaat is vastgelegd dat het waterschap realisatie van deze maatregelen op zich neemt. De kosten komen volledig voor rekening van Rijkswaterstaat. Het betreft de volgende maatregelen: aanpassing van 9 km rivieroever, 22 km geul/plasoever, 7,25 km tweezijdig aangetakte nevengeul en 1,25 km eenzijdig aangetakte nevengeul. In 2014 wordt gestart met de aanbesteding.

4 Programma 3 Waterketen

4.1 Inhoud

Het programma waterketen bestaat uit de samenhang van alle initiatieven en inspanningen die een bijdrage leveren aan de gestelde doelen voor het transporteren en zuiveren van afvalwater. De activiteiten binnen waterketen zijn er op gericht om verontreinigd water en hemelwater dat in rioleringen wordt verzameld, adequaat te zuiveren voordat het op het oppervlaktewater wordt geloosd. Op die manier zorgen wij ervoor dat de kwaliteit van dat oppervlaktewater zo min mogelijk wordt beïnvloed. Naast deze primaire doelen zijn er doelen gesteld op het gebied van duurzaamheid waarbij het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater en energie-efficiency speerpunten zijn.

4.2 Ontwikkelingen

Onze rioolwaterzuiveringen zijn goed in staat de gevraagde effluentkwaliteit te leveren. Langzaam gaan we over van een investeringsfase voor betere effluentkwaliteit naar een beheersfase. Dit betekent dat de investeringen meer gericht zijn op vervanging dan op nieuwbouw.

Duurzaamheid heeft een steeds duidelijkere plaats binnen ons werk, in het bijzonder energie-efficiency en grondstoffenterugwinning. Duurzaamheid is geen doel op zich, maar een manier van denken, gericht op het uitvoeren van onze taak op een zo duurzaam mogelijke manier.

In het Bestuursakkoord Water hebben gemeenten en waterschappen afgesproken om de lastenstijgingen zo laag mogelijk te laten zijn. Door een goed inzicht te krijgen in de werking van het afvalwaterketen systeem kunnen toekomstige investeringen beter worden ontworpen. Een van de aandachtspunten hierbij is het verminderen van afvoer van regenwater naar de zuivering. Lastenstijgingen blijven voorkomen omdat er nieuwe opgaven en nieuwe investeringen (en vervangingen van bestaande) op ons afkomen. Denk daarbij aan de klimaatverandering en verwijdering van medicijnresten.

4.3 Wat willen wij bereiken?

Zuivering afvalwater op orde

Om een verantwoorde bedrijfsvoering te hebben, zijn alle geplande investeringen doorgelicht en geprioriteerd en voldoen daarmee aan de gestelde kaders.

Het preventief onderhoud van de installaties is gebaseerd op basis van risico's. De combinatie van betrouwbaarheid, snel kunnen herstellen en reservestellingen moet een betrouwbaarheid kunnen geven van 98% van de installaties.

Duurzaamheid

In eerste instantie zijn wij actief in het maximaliseren van de 'verwaarding' van ons biogas. Op het gebied van het terugwinnen van grondstoffen zijn wij actief binnen de grondstoffenfabriek. Daar vinden diverse pilots plaats die wij intensief volgen.

Samenwerking

De samenwerking met de gemeenten zal worden voortgezet. Centraal staan het Platform Water Vallei en Eem, de Regio Noord Veluwe en de Regio Oost Veluwe.

4.4 Wat gaan wij ervoor doen?

Zuivering van afvalwater op orde

We gaan in 2014 drie grote projecten in uitvoering brengen:

- Op de rwzi Apeldoorn wordt de sliblijn geoptimaliseerd met Thermische Druk Hydrolyse. Deze is de eerste energieleverende rioolwaterzuivering. Met deze maatregel zullen we nog meer biogas gaan produceren en door het beter afbreken van slib ook minder slib gaan produceren en daarmee lagere exploitatiekosten gaan realiseren. Naast de extra energielevering zal fosfaat teruggewonnen worden uit het afvalwater van de helft van rwzi's binnen ons beheersgebied.
- Op de rwzi Amersfoort gaan we OMZET.AMERSFOORT realiseren. Een ambitieus project waar we na uitvoering onze tweede echte energiefabriek hebben die elektriciteit teruglevert aan het stroomnet. Ook wordt fosfaat in de vorm van strufiet geproduceerd dat als kunstmest wordt ingezet. Na realisatie in 2016 zal een besluit genomen worden of de restwarmte kan worden ingezet om het geproduceerde slib te drogen. Hiervoor zal op de rwzi Ede in 2014 een pilot worden opgestart.
- Voor de rwzi Terwolde zijn de plannen volop in ontwikkeling. Ook hier zijn onze ambities hoog, we willen voor de gehele afvalwaterketen Terwolde invulling geven aan onze ideeën rondom de 'Zuivering van de Toekomst'. Dit betekent dat wij de zuiveringskring wellicht gaan 'opknippen' en een waterfabriek gaan maken die de verdroogde Twellose beek van schoon water gaat voorzien. In dit traject werken we intensief samen met de gemeente Voorst en een aantal bedrijven uit de regio. We gaan rwzi Terwolde actualiseren en moderniseren binnen de bestaande infrastructuur, dat wil zeggen: wel grondstoffen terugwinnen en oog houden voor energie-efficiëntie, maar niet de gehele rwzi slopen en nieuw bouwen.

Overige zaken:

- De voorbereidingen voor de renovatie van de rwzi Hattem zijn uitgesteld, deze investering staat nu geprogrammeerd voor 2020. Deze maatregel is tot nog toe ambtelijk met de gemeente besproken en wordt meegenomen in het integrale afvalwaterketenplan.
- Overige werken bestaan uit reguliere vervangingsinvesteringen om het functioneren van de rwzi's te waarborgen.
- Op de rwzi Apeldoorn starten we een pilot om het Annamox Slib uit onze DEMON installatie in de hoofdstroom actief te krijgen. Proeven in Zwitserland en Oostenrijk laten interessante uitkomsten zien en bieden de kans voor significante besparingen op kosten doordat er minder belucht hoeft te gaan worden.
- Komend jaar komen de nabehandelinginstallaties van Ede en Soest in onderhoud. Gewoonlijk geven de eerste jaren de kinderziekten de meeste problemen.

Duurzaamheid

- We stellen voor om op de rwzi Apeldoorn in 2014 en de daaropvolgende jaren een grootschalige pilot uit te voeren om ons biogas zo hoog mogelijk te verwaarden. Centraal staat het opwerken van biogas tot aardgaskwaliteit en het vervloeiën daarvan. Het vloeibare biogas wordt dan via een te bouwen tankstation voor de transportsector ingezet. Dit wordt via een afzonderlijke businesscase ter instemming voorgelegd aan het algemeen bestuur (inclusief krediet voorstel). Daarnaast onderzoeken we of het technisch en financieel haalbaar is om waterstofgas (als brandstof voor brandstofcellen) uit biogas te winnen.
- Op de rwzi Ede gaan we, als eerste waterschap in Nederland, aan de slag met een pilot rond het drogen van slib met behulp van restwarmte uit onze warmtekrachtkoppels. Dit project maakt deel uit van de LIFE+ subsidie op OMZET.AMERSFOORT en heeft een korte terugverdientermijn. Gezien de toekomstige warmteoverschotten op rwzi Amersfoort lijkt dit een interessante manier om onze bedrijfsvoering te duurzamer en kostenefficiënter te maken.

Samenwerking

In het Bestuursakkoord Water is een aantal mijlpalen benoemd. Deze mijlpalen hebben we in onze drie samenwerkingsregio's (Platform Water Vallei en Eem, Regio Noord Veluwe en Regio Oost Veluwe) behaald. In het najaar van 2013 heeft de visitatiecommissie op basis van informatie uit de regio een beeld van de voortgang van de implementatie van de afspraken in de waterketen gevormd. Op basis van dit beeld gaat de visitatiecommissie bezoeken brengen aan de regio. Eind 2014 wordt het definitieve rapport van de visitatiecommissie aan de ondertekenaars van het Bestuursakkoord Water aangeboden.

- In het Platform Water Vallei en Eem bestaat onze grootste inzet uit uren van medewerkers. De fase van samen onderzoeken is doorlopen en nu is het samenwerken. Innovatie staat steeds prominenter op de agenda van het platform en de afzonderlijke afvalwaterteams.
- In de Regio Noord Veluwe krijgt de samenwerking steeds meer inhoud. In 2014 wordt in de zuiveringskring Harderwijk een onderzoek gedaan met het accent op meten en monitoren. In de kring Elburg doen we een onderzoek naar verdergaande operationele samenwerking.
- In de Regio Oost Veluwe is een business case gemaakt naar de voordelen van samenwerking. Er wordt samengewerkt aan een jaarplan. Naar verwachting komt ook hier de aandacht te liggen op meten en monitoren. Om de juiste investeringsbeslissingen (en niet te overdimensioneren) te kunnen nemen, is kennis van het functioneren van het afvalwatersysteem essentieel.

Organisatie op orde

Zoals al aangegeven vindt er een focusverschuiving plaats van bouwen naar beheren. Dit betekent dat we onze beheerstrategie willen optimaliseren. Een eenduidige visie op assetmanagement is daarvoor een belangrijke pijler. We willen nadrukkelijker inzicht krijgen in onze assets en de staat waarin ze verkeren en hoe ze functioneren. Door analyses op verschillende niveaus kunnen we beter voorspellen hoe onze installaties functioneren. Dit zal een positief effect hebben op de betrouwbaarheid en de kostenefficiëntie van het beheer.

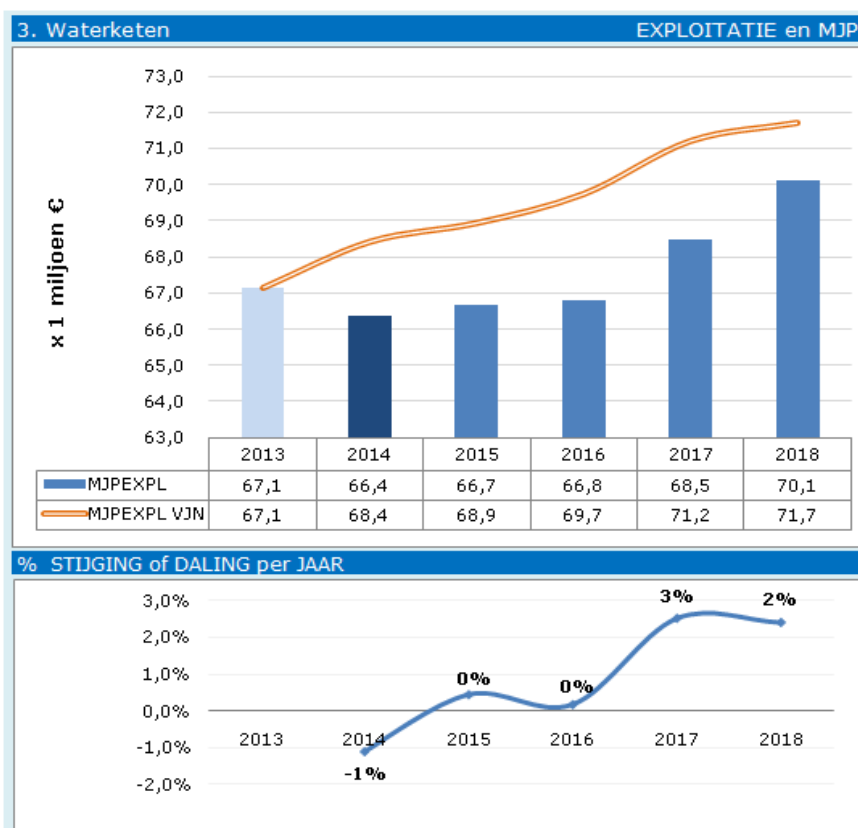
4.5 Wat gaat het kosten?

In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de netto kostenontwikkeling van de exploitatie en de investeringenkalender.

Exploitatie 2014 en de meerjarenraming

In 2014 dalen de kosten ten opzichte van 2013. Deze daling is deels al ingezet in 2013 en opgenomen in de tussentijdse rapportages. Belangrijkste redenen zijn:

- De energiekosten zijn op basis van historie en inzicht in 2013 € 0,5 miljoen lager begroot. Tevens stijgt de opbrengst uit teruggeleverd gas en elektra met € 0,4 miljoen. Totaal voordeel van € 0,9 miljoen.
- Kostenreductie van € 0,25 miljoen in verband met het uitzetten van de 4^e trappen in de winter. Dit gaat om een pilot in 2014 zodat de geraamde besparing en de doorrekening ervan in meerjaren ook kan tegenvallen.
- Kostenreductie van € 0,1 miljoen op de rijksheffing. In 2014 wordt een pilot gedraaid om het effluent van rwzi Heerde en rwzi Apeldoorn in de winter te laten *lozen op het Apeldoornskanaal* in plaats van op de IJssel.

De trend wordt vanaf halverwege 2015 naar beneden bijgesteld. Dit komt door het opleveren van de duurzaamheidsprojecten. De opbrengsten die de energiefabrieken generen zorgen hiervoor. De slibkosten worden aanzienlijk gereduceerd en er wordt geld verdiend met het leveren van energie aan de markt. De programmering van deze opbrengsten loopt parallel met de opleveringen van de investeringsprojecten. In het eerste jaar na oplevering van zowel Apeldoorn als Amersfoort is met 80% van de te verwachten opbrengst gerekend. Na 2017 ligt de trend om en nabij het niveau van de inflatielijjn.

Investerings in 2014 en de meerjarenraming

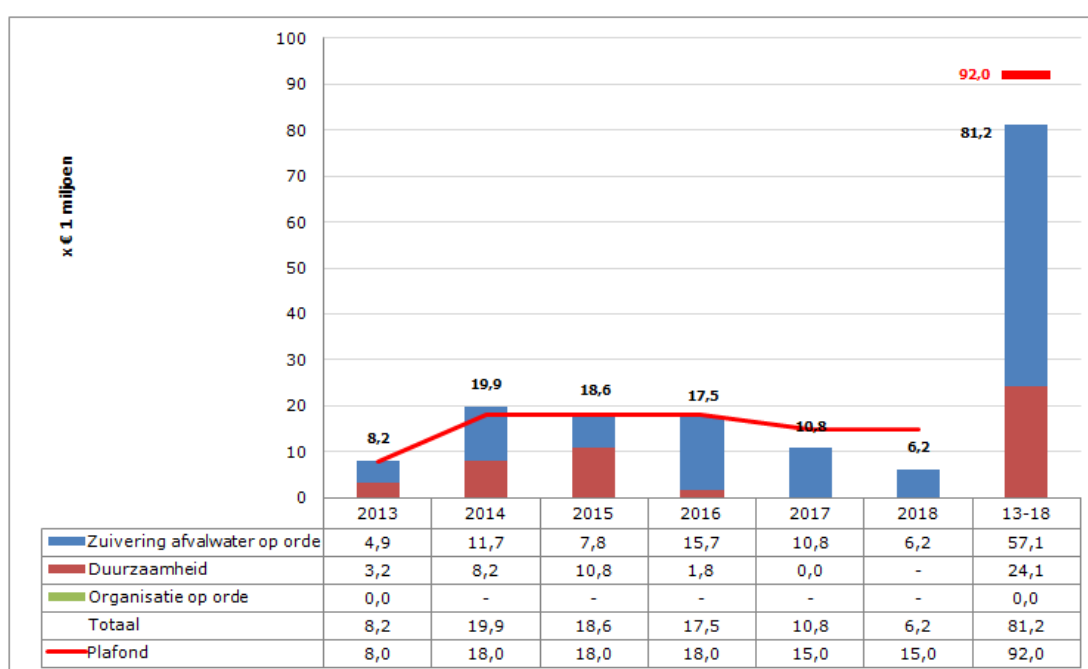
In de cijfers die volgen is eerst een samenvatting van het totale programma (netto) weergegeven.

Het *PLAFOND* voor dit programma is gesteld op € 92 miljoen over de periode 2013 – 2018. In de laatste kolom van onderstaande tabel zijn de totale uitgaven weergegeven ten opzichte van dit plafond. Hieruit blijkt dat er binnen dit programma nog € 10,8 miljoen aan investeringsruimte is en deze ligt vooral in de jaren 2017 en 2018.

(bedragen x € 1 miljoen)

3. Waterketen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	13-18
Bruto	12,9	20,2	18,6	17,5	10,8	6,2	86,3
Sub	-4,7	-0,3	-	-	-	-	-5,0
Netto	8,2	19,9	18,6	17,5	10,8	6,2	81,2
Plafond	8,0	18,0	18,0	18,0	15,0	15,0	92,0

In de volgende grafiek wordt duidelijk dat (her)investeren op onze zuiveringen de meeste kosten met zich mee brengt. Samenvattend op hetgeen in de vorige paragrafen al is benoemd, hieronder per thema de belangrijkste zaken.

Voor 2015 wordt de begroting bepaald door de dezelfde projecten als in 2014: rwzi Apeldoorn, OMZET.AMERSFOORT, rwzi Terwolde en reguliere vervangingsinvesteringen. Vanaf 2017 zijn de grote projecten afgerond en wordt de focus gelegd op het in stand houden van de bestaande installaties.

5 Programma 4 Bestuur en belastingen

5.1 Inhoud

Om de primaire programma's voor Veiligheid, Voldoende en schoon water en Waterketen goed uit te voeren zorgt het waterschap voor een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering. Waarbij het zich richt op het besturen, de zichtbaarheid in de samenleving, samenwerking met gebiedspartners, maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met oog voor maatschappelijke ontwikkelingen en het rechtmatigheidsaspect.

Daarnaast zorgt het ervoor dat de financiering van de taken op een rechtmatige wijze, dat wil zeggen in overeenstemming met de Waterschapswet, uitgevoerd wordt. Hiervoor heffen en innen we de waterschapsbelastingen.

5.2 Ontwikkelingen

In voorbereiding is het wetsvoorstel dat regelt dat er in 2015 directe verkiezingen komen voor de leden van het Algemeen Bestuur. Deze worden voor het eerst gelijktijdig met de verkiezingen van de leden van Provinciale Staten gehouden. Gemeenten organiseren deze verkiezingen. De meerkosten komen voor rekening van de waterschappen.

5.3 Wat willen wij bereiken?

Bestuur

Het algemeen bestuur bepaalt, als vertegenwoordiging van de maatschappij, het beleid van het waterschap. De strategische besluitvorming ten aanzien van de programma's zoals opgenomen in de begroting vindt plaats door het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur stelt de kaders vast en geeft sturing op hoofdlijnen. Het college van dijkgraaf en heemraden draagt zorg voor de verdere invulling en uitvoering van het beleid. Het college legt hierover verantwoording af aan het algemeen bestuur.

Communicatie

Doelstelling is het bevorderen van het wederzijds begrip tussen het waterschap en doelgroepen door middel van planmatige communicatie. Deze communicatie is er op gericht het waterschap een duidelijk eigen gezicht te geven en het imago van de organisatie te onderhouden.

Het zijn van waterpartner vraagt van ons dat we burgers en bedrijven actief laten participeren in beleidsontwikkeling en beheer en onderhoud. Bestuurlijk en ambtelijk zorgen we voor een adequaat relatiebeheer. Voor communicatie maken we steeds meer gebruik van digitale hulpmiddelen.

Samenwerking met gebiedspartners

Als waterpartner willen we in samenspraak met diverse partners uit de regio een breed maatschappelijk draagvlak realiseren. Wij zijn hierbij voorwaardenscheppend voor het kunnen leven, wonen, werken en recreëren. Het uitoefenen hiervan richt zich op het realiseren en behouden van een hoog niveau van veiligheid, volksgezondheid, duurzaamheid en de gebruiksmogelijkheden van de grond overeenkomstig zijn bestemming.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

MVO wordt als basis voor de bedrijfsvoering gehanteerd, waarmee wij toegevoegde waarde leveren op economisch (Profit), sociaal-maatschappelijk (People) en ecologisch (Planet) gebied. Het realiseren van recreatief medegebruik en het beheren van cultuurhistorisch erfgoed is hierbij een doelstelling. Innovatief zijn we op zowel technisch als sociaal gebied. We werken hiervoor samen met kennisinstituten (universiteiten en hogescholen) en bedrijven.

Belastingen

Het waterschap zorgt ervoor dat de financiering van de taken op een rechtmatige wijze opgelegd en geïnd wordt door middel van waterschapsbelastingen. De uitvoering van deze werkzaamheden is om efficiencyredenen ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling (GBLT).

5.4 Wat gaan we ervoor doen?

Bestuur

De volgende ambities worden onderscheiden, naast de reeds benoemde in hoofdstuk 1:

- We realiseren de doelen die in de begroting zijn opgenomen binnen de financiële kaders.
- Wij hebben een doeltreffende en doelmatige organisatie
- Wij voldoen aan de wettelijke taken en zijn daarbij voor 100% rechtmatig.
- Wij starten in 2014 met de voorbereiding van de verkiezingen.
- Dijkgraaf en heemraden geven in 2014 extra aandacht aan twee zaken:
 - portefeuillehouderschap en
 - bestuurlijk relatiemanagement.
- Naast de besluitvorming wil het algemeen bestuur in een aantal brainstormbijeenkomsten oriënterend en meningsvormend gestalte geven aan het beleid van het waterschap.

Communicatie

Sinds 1 januari 2013 hebben ook onze doelgroepen te maken met een nieuwe waterschap. Dat betekent dat we de komende jaren communicatief inzetten op vergroting van onze (naams)bekendheid:

- Wij zijn voldoende bekend bij onze doelgroepen.
- Wij maken onze doelgroepen bekend met onze taken.
- We hebben een positief imago bij onze burgers, partners en klanten.
- De bewoners en bedrijven worden betrokken bij de plannen van het waterschap.

Samenwerking met gebiedspartners

Zowel bestuurlijk als ambtelijk investeren wij in onze relaties in de regio en volgen we de ontwikkelingen in onze directe omgeving, permanent op zoek naar kansen en win-win-situaties. In plannen zijn we pro-actief, in de uitvoering efficiënt en doelmatig.

Wij zijn tevreden als het waterschap herkend en erkend wordt als een betrouwbare partner die zo nodig een leidende rol kan spelen in complexe gebiedsprocessen zoals Ruimte voor de rivier, inrichting KRW-gebieden, dijkverbetering, et cetera. Ook in grote landelijke projecten zoals het nieuwe Deltaplan vervult het waterschap op adequate wijze zijn rol. Regionale en landelijke partijen ervaren en waarderen ons in deze projecten als een aantrekkelijke partij.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Waterschap Vallei en Veluwe is zich er van bewust dat alle keuzes bij zowel beleidsinvulling als beleidsuitvoering maatschappelijke gevolgen hebben. Het maatschappelijk verantwoord ondernemen biedt de organisatie mede handvatten voor de invulling van het waterpartnerschap. Concreet betekent dit dat hiervoor, maar ook voor de volgende beleidsterreinen ambities zijn vastgesteld en per onderdeel budget is gereserveerd, en dat aandacht ervoor in de ambtelijke organisatie is belegd.

Dit zijn:

- Buitenlandbeleid.
- Recreatief medegebruik.
- Innovatiebeleid.
- Cultuurhistorie.

De uitgaven voor recreatief medegebruik zijn € 0,01 miljoen naar beneden bijgesteld. De uitgaven voor buitenlandbeleid, innovatie en cultuurhistorie zijn gelijk gehouden.

(Groene) innovaties worden landelijk beschouwd als kansen om de nationale economie een impuls te geven. Participatie in dergelijke ontwikkelingen past daar prima in. Ook voor cultuurhistorie en recreatief medegebruik geldt dat goed gekozen projecten er aan kunnen bijdragen de regio meer aantrekkelijk te maken, wat een stimulans kan zijn voor de lokale economie.

Milieubewustzijn

In 2014 zijn onze inkopen duurzaam, brengen we ons energieverbruik verder terug en winnen we grondstoffen terug. Specifieke maatregelen:

- 100% duurzaam inkopen conform de normen van agentschap NL (dit betreft de inkopen > € 50.000,-).
- Investeren op het terugwinnen van grondstoffen.
- Het terugbrengen energieverbruik met 2% in 2014.

Belastingen

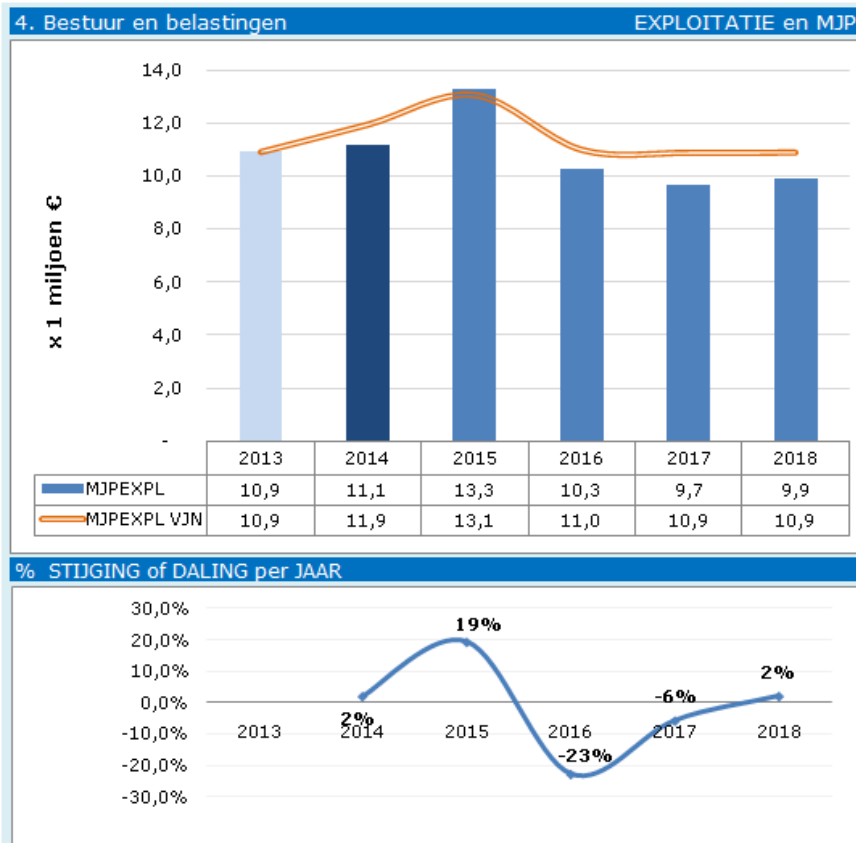
Het opleggen van aanslagen, en het innen van de belastingen vindt sinds een aantal jaren plaats door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus en Tricijn (GBLT). GBLT is een gemeenschappelijke regeling met bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit de deelnemers die uit diverse waterschappen en gemeenten bestaat. Er is regelmatig overleg tussen de deelnemers en GBLT. Voor de wijze van uitvoering zijn met GBLT afspraken gemaakt die zijn vastgelegd in de begroting van GBLT en in de zogenoemde dienstverleningsovereenkomst (DVO). Het vaststellen van het primaire beleid is voorbehouden aan het waterschap. We zijn tevreden als het belastingkantoor de prestaties levert zoals opgenomen zijn in de nieuwe DVO die eind 2013 wordt opgesteld.

5.5 Wat gaat het kosten?

In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de netto kostenontwikkeling van de exploitatie en de investeringenkalender.

Exploitatie 2014 en de meerjarenraming

De kosten voor 2014 liggen in de lijn van 2013. In 2014 wordt gestart met de voorbereidingen van de verkiezingen, hiervoor is € 0,15 miljoen begroot. In 2015 wordt voor de verkiezingen ongeveer € 2 miljoen geraamd. Deze kosten vervallen weer na 2015 en veroorzaken de trendbreuk in de meerjarenraming. Hierin wordt tevens vanaf 2016 rekening gehouden met de verkoop van het pand Leusden, wat een structurele besparing oplevert van €0,55 miljoen per jaar.

6 Bedrijfsvoering

6.1 Inhoud

Wij verstaan onder bedrijfsvoering de sturing en beheersing van de wijze waarop primaire en ondersteunende processen worden uitgevoerd om de doelstellingen en de programmering van ons waterschap te realiseren.

6.2 Wat willen wij bereiken?

Wij willen gezien worden als een excellente organisatie op het terrein van watervraagstukken, omdat:

- het ons bestaansrecht als onmisbare schakel in een werkveld met groot maatschappelijk belang legitimeert,
- het daadwerkelijk toegevoegde waarde levert, en
- we hiermee een aantrekkelijk perspectief bieden aan onze medewerkers.

Dienstverlening

Ons waterschap wil samen met partners, burgers en andere belanghebbenden definiëren wat de gewenste kwaliteit van de taakuitoefening is. Zowel in de fase van beleidsvorming als in de uitvoering wordt met partners samengewerkt. Bij grote en duidelijke waterbelangen neemt het waterschap het initiatief. In 2014 gaan wij onze dienstverlening (klantgerichtheid) verder verbeteren door het invoeren en naleven van de waterschapsservicenormen. Deze geven aan op welke kwaliteit van dienstverlening wordt verwacht van het waterschap. In 2014 willen wij 90% van deze normen geïmplementeerd hebben. Wij zijn tevreden als onze klanten ons een 7 geven voor klantgerichtheid.

6.3 Wat doen wij daarvoor?

Om onze ambitie van excellente organisatie te realiseren nemen wij in de planperiode 2014-2018 de volgende stappen:

- Opstellen en implementeren servicehandboek
- Uitvoeren (landelijk) Klant tevredenheidonderzoek
- Uitvoeren programma's binnen financiële kaders
- Certificering van het waterschap volgens ISO 9001 (kwaliteit), 14001 (Milieu), 18001 (arbo) Waterketen in 2014 en de totale organisatie in 2017.
- Uitvoeren lean management (verbeteren processen, 6 trajecten)
- Ontwikkelen asset management
- Uitvoeren risicomanagement (inventariseren en beheersen risico's)
- Opstellen en implementeren informatiebeleidsplan
- Uitvoeren strategische HRM beleid
- Uitvoeren medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO)

6.4 Wat gaat het kosten?

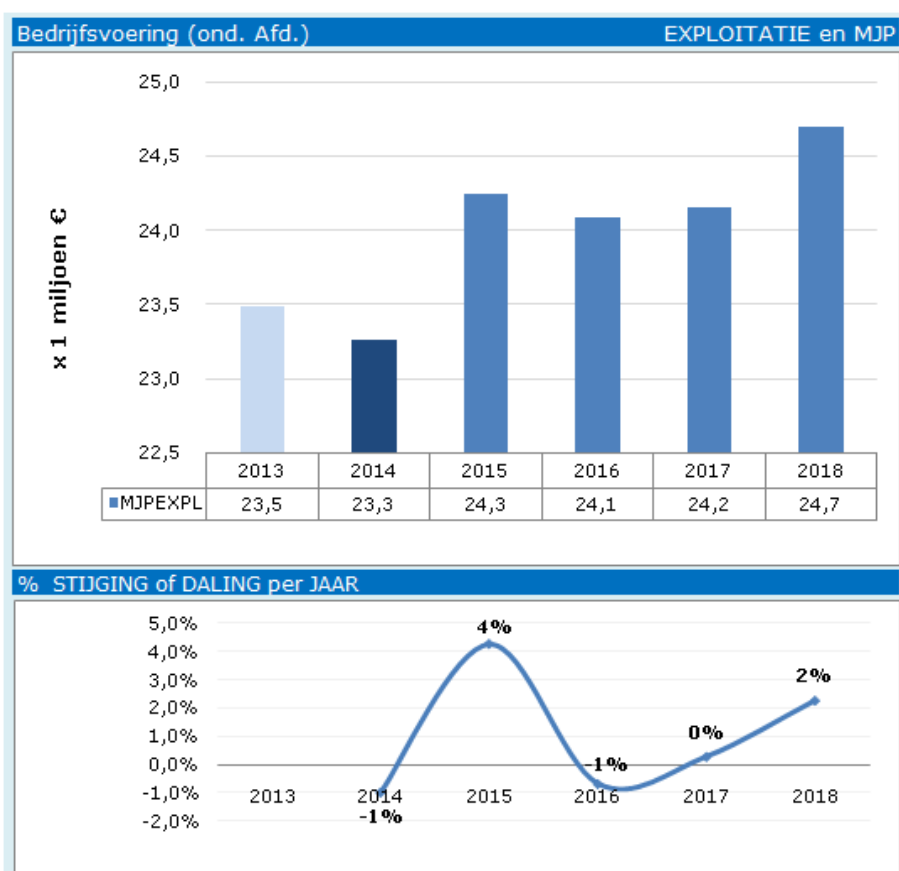
In deze paragraaf staat een aantal tabellen met toelichting met betrekking tot de netto kostenontwikkeling van de exploitatie en de investeringenkalender.

Exploitatie 2014 en de meerjarenraming

Naast de inflatielijjn wordt er vanaf 2016 rekening gehouden met de verkoop van het pand Leusden. Stijging in 2015 wordt veroorzaakt door nieuwe afschrijvingslast als gevolg van de oplevering van een tweetal ICT projecten.

(bedragen x € 1 miljoen)

	OB2013	B2014	MJP2015	MJP2016	MJP2017	MJP2018
1. MJP + INFLATIE + KAP.LASTEN	23,5	23,3	24,2	24,6	25,0	25,4
3. OVERIGE INCIDENTELE BATEN of LASTEN		-	0,1	-0,0	-0,3	-0,1
4. BESPARINGSPOTENTIEEL		-	-	-0,5	-0,5	-0,5
Ondersteunende Producten	23,5	23,3	24,3	24,1	24,2	24,7

Investeringen in 2014 en de meerjarenraming

De investeringenkalender is geactualiseerd en wordt in de volgende tabel weergegeven. Grootste deel van de investeringslijst betreffen de bedrijfsauto's die centraal worden beheerd vanuit de afdeling services.

Het *PLAFOND* voor dit programma is gesteld op € 6 miljoen over de periode 2013 – 2018. In de laatste kolom van onderstaande tabel zijn de totale uitgaven weergegeven ten opzichte van dit plafond.

(bedragen x € 1 miljoen)

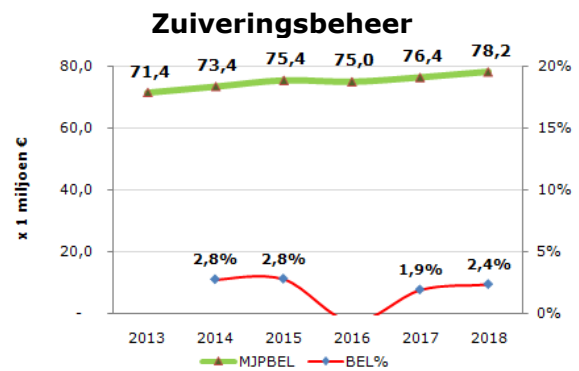
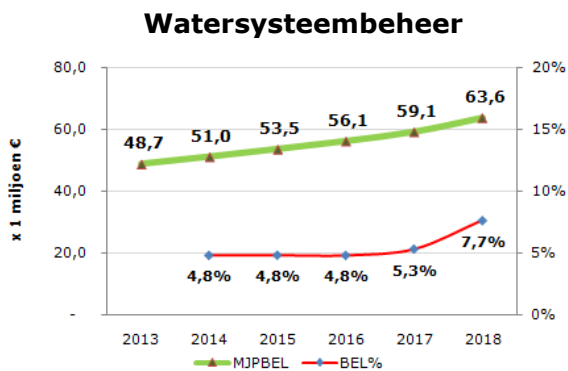
4. Bestuur en belastingen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	13-18
Bruto	2,0	1,3	0,7	0,4	0,2	0,3	4,9
Sub	-0,0	-	-	-	-	-	-0,0
Netto	2,0	1,3	0,7	0,4	0,2	0,3	4,9
<i>Plafond</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>6,0</i>

7 Dekkingsmiddelen

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen ter financiering van de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

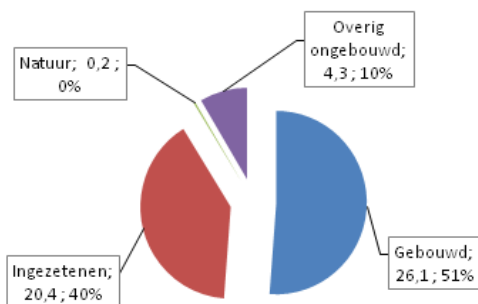
Waterschapsbelasting

De belastingopbrengst is het verschil tussen de kosten en reserve-inzet. De procentuele stijging (rode lijn) van de opbrengst per kostendrager blijft in de eerste drie jaar binnen de 4,8% en 2,8%. Hieronder grafisch weergegeven. Na 2016 ligt de opbrengstenlijn van watersysteembeheer boven het gestelde percentage van 4,8%.

Hieronder is 2014 nader uiteengesplitst naar de diverse belastingsoorten met de bijbehorende eenheden en het procentuele aandeel:

Watersysteembeheer € 51,0 miljoen

Watersysteemheffing	2014
WOZ waarde totaal	132.866.358.969
Ingezetenen aantal	431.412
Natuur (hectares)	77.500
Overig Ongebouwd	104.850

Zuiveringsbeheer² € 73,4 miljoen

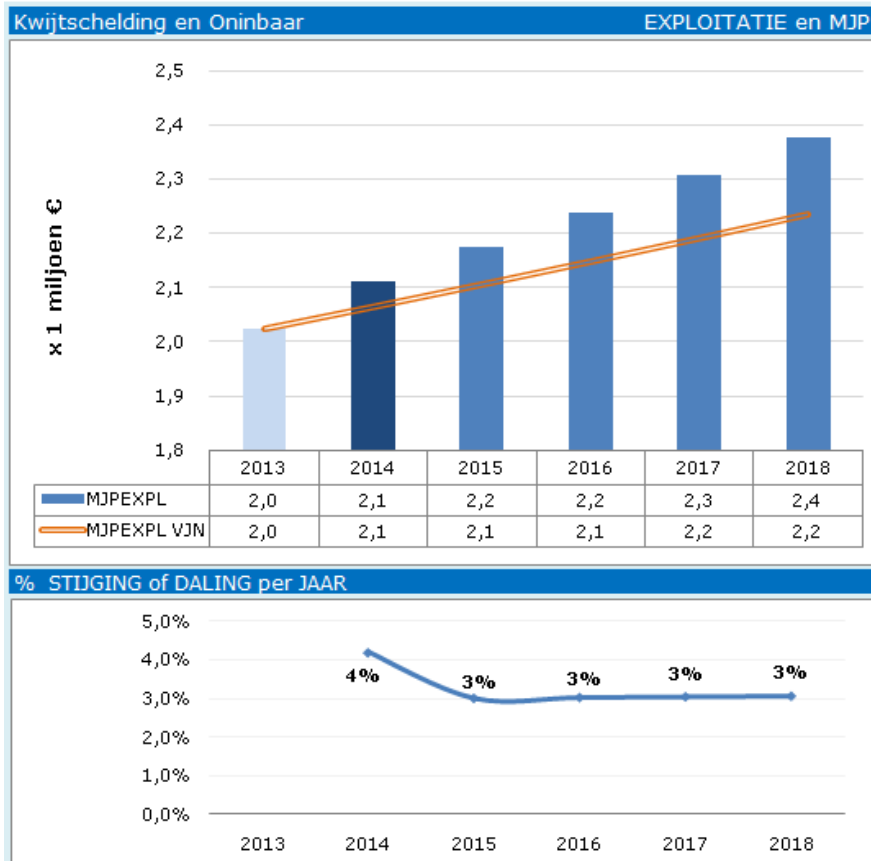

Zuiveringsheffing	2014
Bedrijven VE's	414,100
Huishoudens VE's	1.049,815

² In de zuiveringsheffing is rekening gehouden met het invoeren van de heffing op bronneringen.

Kwijtschelding en oninbaar

De trend voor de komende jaren is aangepast aan de laatste inzichten over 2013. Waarbij de stijging gebaseerd is op de tariefsstijging van de belastingen.

8 Financiële Positie

8.1 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en inzicht in de aanwezige weerstandscapaciteit.

Risico analyse - Methode Fine en Kinney

De risico's zijn geïnventariseerd en financieel vertaald. Hiervoor is de methode Fine en Kinney toegepast. Bij deze risico's is onderscheid gemaakt in:

- Te verzekeren risico's.
- Risico's waarvoor voorzieningen zijn gevormd.
- Risico's die in de reguliere exploitatie worden opgevangen.
- Risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen.
- Daarbij is nagegaan in hoeverre deze risico's zijn afgedekt.

Wij zijn verzekerd voor onder andere: brand, dienstauto's, materieel, wettelijk aansprakelijkheid, ongevallen en voor lopende projecten (Construction All Risks). Over het voorgaande vindt afstemming plaats in het landelijk Verzekeringsinitiatief Waterschappen.

Weerstandsvermogen

De risico's die niet afgedekt worden door procedures, verzekeringen of voorzieningen, worden afgedekt vanuit het eigen vermogen. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit.

In september 2013 zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. De benodigde weerstandscapaciteit voor de risico's wordt nu ingeschat op € 3,9 miljoen, dit is € 0,5 miljoen hoger dan voorheen.

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt bepaald door de waarde van het eigen vermogen, i.c. de algemene reserve, tariefsegregatie reserves en overige bestemmingsreserves. Op 28 november 2012 is besloten alleen de algemene reserve tot de beschikbare weerstandscapaciteit te rekenen.

Wij gaan uit van de norm 'uitstekend'. Dit betekent dat de ratio meer dan 2 moet zijn.

De noodzakelijke algemene reserves per taak zijn dan:

	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Risico's	€ 1,1 miljoen	€ 2,8 miljoen
norm > 2,0	€ 2,2 miljoen	€ 5,6 miljoen

8.2 Risicoparagraaf

De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, maar die wel van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap.

Claims van derden

Aanbesteding en uitvoering van projecten geeft soms aanleiding tot procedures. Op dit moment lopen er twee zaken.

Oracle heeft aangegeven een bedrag van het waterschap te vorderen in verband met door ons aangegane licentieovereenkomsten. De vordering bedraagt maximaal € 0,4 miljoen maar komt waarschijnlijk uit op € 0,15 miljoen. De aangegane licentieovereenkomsten zijn het gevolg van het door medewerkers onbedoeld wijzigen van een instelling. Het was voor het waterschap niet duidelijk dat hierdoor een overeenkomst werd aangegaan. Wij hebben daarom niet ingestemd met deze vordering (geen juridisch correct aanbod gevolgd door aanvaarding) en wijzen de aansprakelijkheid af.

Aannemer GMB heeft een claim bij het waterschap ingediend voor een bedrag van € 531.000 voor vergoeding van meerwerk (kosten verspreiden baggerspecie en ontgraven vaste bodem, en kosten als gevolg van stilliggen van het werk) sanering Grift. Het waterschap heeft op 21 februari 2013 hierop gereageerd en deze claim gemotiveerd afgewezen. Op 20 september heeft GMB hierop een reactie gegeven. GMB is het niet eens met de reactie van het waterschap en handhaaft haar claim. Het waterschap beraadt zich op de vervolgacties.

Algemene borgstelling ten behoeve van het Waterschapshuis (HWH)

Om projectuitvoering mogelijk te maken staan de waterschappen borg bij de Nederlandse Waterschapsbank voor het Waterschapshuis. De totale borgstelling bedraagt € 19 miljoen, via de verdeelsleutel van het Waterschapshuis staat Waterschap Vallei en Veluwe borg voor € 1,2 miljoen.

Subsidiëring door derden

In de investeringen wordt in een aantal gevallen rekening gehouden met subsidiëring van derden. De grootste subsidies zijn te verwachten vanuit de realisatie van het Dijkverbeteringsproject en de energiefabrieken. De projecten voor Ruimte voor de Rivier en KRW IJssel die voor het Rijk worden uitgevoerd, worden 100% vergoed, waarbij een deel van het risico is afgekocht. Deze werkwijze gaat ook gelden bij nHWBP projecten. Het waterschap loopt financieel risico met betrekking tot het niet ontvangen van de geraamde subsidies, indien niet aan alle subsidievoorwaarden kan worden voldaan.

Grondaankopen

Voor het uitvoeren van projecten is vaak grond nodig. In een aantal gevallen is de aankoop van grond de verantwoordelijkheid van anderen, zoals dienst BBL of de provincies. Indien niet tot overeenstemming wordt gekomen, bestaat het risico dat het werk vertraagt of niet geheel kan worden uitgevoerd. Bovendien bestaat het risico op procedures teneinde deze gronden te verkrijgen.

Verkoop pand Leusden

Na de fusie is het waterschapshuis Leusden overbodig geworden. Het staat op dit moment te koop. Door de economische malaise is verkoop van kantoorgebouwen een groot probleem. In 2012 is de boekwaarde afgewaardeerd naar de marktwaarde van dat moment. Zolang het pand niet verkocht is, blijven de vaste lasten doorlopen.

Terugkomst personeel na afloop grote projecten

In 2017 zijn de grote projecten voor het rijk (Ruimte voor de rivier en KRW) en de investering voor DVP Eem en randmeer gereed. Als er geen nieuwe projecten worden gevonden worden de loonkosten van de medewerkers van het waterschap niet meer doorbelast en drukken weer op de begroting van het waterschap. In de meerjarenraming is daar een inschatting van gemaakt.

Opbrengst energiefabrieken

In de meerjarenraming is rekening gehouden met lagere kosten en hogere opbrengsten door de ingebruikname van de energiefabrieken Apeldoorn en Amersfoort. Pas na de oplevering blijkt in hoeverre deze ramingen reëel zijn.

Belastingopbrengsten

De begrote belastingeenheden (zie § 1.11) zijn gebaseerd op informatie van GBLT. Mede afhankelijk van de economische situatie kunnen deze zich anders ontwikkelen.

Bijdrage HWBP

In de meerjarenraming is ingeschat hoe hoog onze bijdragen in de kosten van het nHWBP zijn. In 2015 wordt de verdeelsleutel herijkt op basis van de hoeveelheid ingezetenen en WOZ waarde gebouwd. Vanaf 2016 wordt de bijdrage geïndexeerd. Beide kunnen een wijziging geven van het te bepalen bedrag.

8.3 Verbonden partijen

Wat is een verbonden partij?

Met verbonden partijen worden rechtspersonen bedoeld waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

- Onder bestuurlijk belang wordt verstaan, een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht;
- Met financieel belang wordt bedoeld dat het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op het waterschap.

Waarom inzicht in verbonden partijen?

Deze paragraaf is om twee redenen van belang voor het Algemeen Bestuur. In de eerste plaats voeren de verbonden partijen vaak beleid uit dat het waterschap in principe ook zelf kan doen. Het waterschap blijft de uiteindelijke verantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Er blijft dus voor het Algemeen Bestuur nog steeds een kaderstellende en controlerende taak over bij die programma's. De eigen inbreng in dergelijke verbanden is dan soms erg moeilijk te realiseren. Op de tweede plaats zijn er kosten gemoeid met de deelname en zijn er financiële risico's die het waterschap met de deelname kan lopen.

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het Parlement, de Rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de waterschappen zitting. In de begroting 2014 is als bijdrage aan Unie van waterschappen een raming opgenomen van € 383.000.

STOWA

In de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) nemen alle regionale waterbeheerders in Nederland deel. Dit zijn de waterschappen, de provincies en Rijkswaterstaat. De STOWA doet onderzoek op het gebied van afvalwatersystemen, waterketen, watersystemen en waterwerken. De leden van het bestuur van de STOWA worden benoemd uit de in de stichting deelnemende

organisaties. In de begroting 2014 is voor de bijdrage aan de STOWA een raming opgenomen van € 518.000.

Het Waterschapshuis

Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 25 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de "natte" sector. Het streven is gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven. In de begroting 2014 is als bijdrage aan Het Waterschapshuis een raming opgenomen van € 808.700.

Nederlandse Waterschapsbank

Waterschap Vallei en Veluwe beschikt over 631 aandelen A en 88 aandelen B in de Nederlandse Waterschapsbank. De aandelen hebben een nominale waarde van € 82.685. Voor 2014 wordt geen dividend verwacht vanwege aanscherping van de richtlijnen voor financiële instellingen (Basel III) met betrekking tot het Eigen Vermogen.

Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

Het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn verzorgt het heffen en innen van belastingen voor de 6 waterschappen te weten: Vallei en Veluwe, Zuiderzeeland, Groot Salland, Reest en Wieden, Rijn en IJssel en Vechtstromen en 4 gemeenten, dit zijn: Dronten, Leusden, Nijkerk en Zwolle (m.i.v. 1 januari 2014).

Het bestuur van GBLT wordt gevormd door bestuurders van de deelnemende waterschappen en gemeenten. In de begroting 2014 is de bijdrage aan GBLT geraamd op € 4.382.080.

Muskusrattenbestrijding

Waterschap Rivierenland voert vanaf 1 januari 2012 het muskusrattenbeheer uit voor 4 waterschappen, te weten: Rijn en IJssel, Vallei en Veluwe, Hollandse Delta en Rivierenland. De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening. De geraamde bijdrage in de begroting 2014 bedraagt € 1.298.000.

Laboratoriumsamenwerking

Per 1 januari 2014 fuseren de laboratoria Groot Salland en Regge en Dinkel. Hiervoor is een samenwerkingsverband aangegaan in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. Het nieuwe laboratorium zorgt ervoor dat alle genomen monsters ten behoeve van het meten van de waterkwaliteit worden geanalyseerd. De bijdrage aan het nieuwe gefuseerde laboratorium in de begroting 2014 bedraagt € 1.054.680.

Gebiedscoöperatie O-gen

In de vergadering van de gebiedscommissie Vallei en Heuvelrug is besloten om op 1 januari 2014 te starten met de gebiedscoöperatie O-gen. Er is gekozen voor een nieuwe organisatievorm die door de coöperatieve structuur beter in staat zal zijn om de gezamenlijke doelen met betrekking tot een vitaal landelijk gebied van de Gelderse Vallei, Utrechtse Heuvelrug, Eemland en Kromme Rijnstreek uit te voeren. De gebiedscoöperatie neemt de taken en verantwoordelijkheden over van de huidige organisatiestructuur van het projectbureau Vallei en Heuvelrug (voorheen Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei – SVGV - en Programmabureau Heel de Heuvelrug). In de begroting 2014 is als bijdrage een raming opgenomen van € 23.000.

Samenwerken in de Waterketen

In het kader van samenwerken in de waterketen zijn in drie regio's beheersorganisaties ingericht. In het westen is dat het Platform Water. Daarnaast bestaan de regio's Noord-Veluwe en Oost-Veluwe. In totaal is de bijdrage aan deze samenwerkingsverbanden in 2014 geraamd op € 66.000.

8.4 Financiering

Wet- en regelgeving

De wet Financiering decentrale overheden (FIDO) en de regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden vormen het wettelijk kader. Het kabinet streeft ernaar om voor het einde van 2013 de wet FIDO aan te passen en het schatkistbankieren voor decentrale overheden in te voeren. Deelname aan schatkistbankieren draagt bij aan:

- een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk);
- een verdere vermindering van de beleggingsrisico's waaraan decentrale overheden worden blootgesteld.

De kaders voor de financieringsfunctie staan in het treasury statuut. De uitoefening van de financieringsfunctie vindt uitsluitend plaats voor de taken die in het reglement aan het waterschap zijn opgedragen. De uitvoering hiervan voegt geen financiële risico's toe, maar is er op gericht toekomstige risico's te verminderen of te verschuiven.

Rentevisie

Ondanks de recente verbetering van macro-economische cijfers blijft de korte rente extreem laag, omdat de Europese Centrale Bank (ECB) de herfinancieringsrente vooralsnog niet verhoogt.

De rente van langlopende leningen loopt in het tweede deel van 2013 langzaam op. Het dieptepunt in de rentemarkt lijkt definitief gepasseerd te zijn, maar het is de vraag of de rente nu hard verder zal stijgen. Betere cijfers uit de VS en uit de Eurozone lijken hier aanleiding toe te geven. Daar staat tegenover dat de inflatie onder controle lijkt te zijn, dat de groei (in Europa) vooralsnog op z'n best gematigd zal zijn en dat vanwege de Duitse verkiezingen een aantal belangrijke beslissingen over de toekomst van de eurozone is uitgesteld.

Voor 2014 is gerekend met een rente van 3,5% voor nieuw aan te trekken langlopende leningen en voor kortlopende leningen is 1% gehanteerd. De rente bij de Nederlandse Waterschapsbank is per:

	okt 2013	okt 2012
Debet op rekening courant	0,25%	0,30%
Geldlening lineair 5 jaar	1,16%	1,20%
Geldlening lineair 10 jaar	2,03%	2,00%
Geldlening lineair 20 jaar	2,92%	3,50%

Beleid

Liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose geeft het tekort weer van financieringsmiddelen als geen leningen worden aangetrokken. Daarbij is uitgegaan van de inkomsten en uitgaven, de aflossing op geldleningen en de investeringen in 2014. Op basis hiervan is er een vermogensbehoefte van circa € 70 miljoen.

Plannen voor de financiering

In 2014 wordt de kasgeldlimiet zoveel mogelijk benut (€ 30 miljoen). Als de rente op de rekening-courant hoger is dan de rente op kasgeldleningen, worden 1 maands kasgeldleningen gesloten. Het resterende financieringstekort van € 40 miljoen wordt met langlopende leningen gedekt.

De kasgeldlimiet wordt niet overschreden. Door in delen te lenen wordt de renteontwikkeling gevolgd en wordt niet meer geleend dan nodig is. Het uitgangspunt is om leningen met lange looptijden (20 jaar lineair) te sluiten, mede gelet op de renterisiconorm en de huidige lage rentes. Als de rente stijgt, sluiten we geldleningen met een kortere looptijd. Om aan de renterisiconorm te voldoen worden lineaire geldleningen gesloten.

Bij een stijgende rente kan het rendabel zijn om zogenaamde uitgestelde geldleningen af te sluiten. Er wordt dan een geldlening gesloten met een stortingdatum in 2015. Op de huidige rente wordt dan door de geldgever een opslag gezet. Het spreekt voor zich dat dit soort leningen wordt gesloten als de rente zeer laag is en de verwachting is dat de rente (sterk) gaat stijgen.

Bestaande leningenportefeuille

Onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de langlopende geldleningen. Vervroegde aflossing van de huidige langlopende leningen is niet mogelijk.

(bedragen x € 1 miljoen)

		Gem. rente
Stand per 1 januari 2014	285,4	
Reguliere aflossingen	32,3	
Aflossingen Waterlandstichting	14,0	
Stand per 31 december 2014	239,1	3,33%

Verstreckte geldleningen

Aan medewerkers zijn hypothecaire leningen en autoleningen verstrekt voor € 5,4 miljoen (per 1 januari 2014). De hypotheekregeling is bevroren.

Uitzetten van gelden

De komende jaren is er een tekort aan liquide middelen. Eventueel (tijdelijke) overschotten worden uitgezet bij het Rijk (schatkistbankieren).

Schuldpositie

De schuldpositie per 1 januari 2013 bedraagt € 322 miljoen (langlopende en kortlopende schulden). Eind 2018 moet deze nog steeds op € 322 miljoen staan.

Op basis van bovenstaande paragrafen bedraagt de schuldpositie van het waterschap eind 2014 € 321 miljoen. Volgens de meerjarenraming komt de schuldpositie eind 2018 uit op € 322 miljoen.

Renterisiconorm

Het renterisicobeheer omvat het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau en of het in meerjarenraming en begroting geraamde niveau. Deze renterisico's op de vaste schuld worden volgens de wet FIDO ingekaderd door de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal van het komende begrotingsjaar.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de renterisiconorm wordt overschreden. Het betreft een incidentele overschrijding in de jaren 2013 en 2014. Deze wordt veroorzaakt door aflossing van de overgenomen fixe leningen uit de Waterlandstichting. De provincies Gelderland en Utrecht zijn hiervan op de hoogte gesteld.

(bedragen x € 1 miljoen)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Reguliere aflossingen	32,3	28,9	24,9	20,9	19,8	19,8
Aflossingen Waterlandstichting	14,0					
Renterisico	46,3	28,9	24,9	20,9	19,8	19,8
Renterisiconorm	39,7	39,7	39,7	39,7	39,7	39,7
Ruimte onder renterisiconorm		10,8	14,7	18,7	19,9	19,9
Overschrijding renterisiconorm	6,6					
Berekening renterisiconorm						
Begrotingstotaal	132,2					
Percentage regeling	30%					
Renterisiconorm	39,7					

Kasgeldlimiet

Volgens de wet FIDO mag maximaal 23% van de begroting met kortlopende geldleningen of via krediet in rekening-courant worden gefinancierd. Door de kasgeldlimiet wordt het renterisico op de korte financiering beperkt. De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden. Uit onderstaande tabel blijkt dat de kasgeldlimiet eind 2014 wordt overschreden, als geen maatregelen worden genomen. In de eerste helft van 2014 is sprake van gemiddeld vlottende middelen, door de bevoorschotting van een aantal grote projecten.

(bedragen x € 1 miljoen)

	Kwartalen 2014			
	1	2	3	4
Gemiddelde vlottende schuld			8,8	58,3
Gemiddelde vlottende middelen	10,6	12,8		
Netto vlottende middelen/schuld	10,6	12,8	8,8-	58,3-
Kasgeldlimiet	30,4	30,4	30,4	30,4
Ruimte onder kasgeldlimiet	41,0	43,2	21,7	
Overschrijding kasgeldlimiet				27,8-
Berekening kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal	132,2			
Percentage regeling	23%			
Kasgeldlimiet	30,4			

8.5 EMU-saldo

In het 'Verdrag van Maastricht' is een groot aantal afspraken gemaakt voor een verantwoorde economische en monetaire ontwikkeling binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie). Een voor overheden belangrijke afspraak is dat het 'overheidstekort' (EMU-saldo) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Als gevolg van de financiële crisis zijn nieuwe, aangescherpte Europese afspraken gemaakt over de beheersing van deze EMU-saldi. In Europees verband is afgesproken dat de lidstaten deze afspraken verankeren in nationale wetgeving. Hiertoe heeft de Tweede Kamer in april 2013 ingestemd met het wetsvoorstel Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF), welke als de Eerste Kamer akkoord gaat met het wetsvoorstel in werking treedt op 1 januari 2014.

Voor 2013 heeft het Rijk bepaald dat het EMU-tekort van de decentrale overheden maximaal 0,5% BBP mag bedragen. Het regeerakkoord volgend, moet het EMU tekort van de decentrale overheden in de periode 2014-2017 in geleidelijke stappen dalen. Dit pad geeft de ambitie weer waarop de decentrale overheden zich moeten richten. De decentrale overheden hebben aangegeven over meer investeringsruimte te moeten beschikken in verband met de uitvoering van wettelijke taken en het nakomen van (internationale) verplichtingen. Het Kabinet is de decentrale overheden hierin tegemoet gekomen door in te stemmen met onderstaand saldopad voor de decentrale overheden voor de periode 2014-2017:

- 2014: -0,5%
- 2015: -0,5%
- 2016: (-0,4%)
- 2017: (-0,3%)

Eind 2015 wordt in bestuurlijk overleg op grond van een evaluatie gezien of op basis van de dan beschikbare realisaties de geprojecteerde daling in 2016 en 2017 verantwoord en mogelijk is. Relevant hierbij is nog dat het in het wetsvoorstel opgenomen sanctie-instrument richting de decentrale overheden gedurende de Kabinetsperiode niet zal worden toegepast als Nederland geen sanctie uit Europa krijgt.

Op basis van de begroting bedraagt het EMU-saldo de komende jaren:

(bedragen x € 1 miljoen)

	2014	2015	2016	2017
Exploitatiesaldo	4,2-	6,9-	3,3-	3,7-
EMU-exploitatiesaldo	4,2-	6,9-	3,3-	3,7-
bruto-investeringsuitgaven*	- 44,5	34,0	28,6	17,8
subsidies*	+ 13,2	4,6	4,3	-
desinvestering materiële en immateriële vaste activa	+ -	-	-	-
afschrijvingen	+ 24,7	27,2	27,2	28,3
Invloed investeringen	19,8-	6,8-	1,4-	10,5
toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	+ 1,8	1,8	1,8	1,8
onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van exploitatie	- -	-	-	-
betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 3,5	2,8	4,7	3,1
externe vermeerderingen van voorzieningen	+ 0,6	-	-	-
Invloed voorzieningen	1,2-	1,1-	3,0-	1,4-
boekwinst	- -	-	-	-
boekverlies	+ -	-	-	-
Deelnemingen en aandelen	-	-	-	-
EMU SALDO	25,1-	14,7-	7,6-	5,4
Referentiewaarde	21,9	22,5	19,8	16,9

* exclusief projecten in het kader van HWBP, Ruimte voor de Rivier en werken voor derden

9 Besluit ter vaststelling en goedkeuring

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe, gezien het voorstel van dijkgraaf en heemraden van 12 november 2013,

- overwegende dat de begroting 2014 en meerjarenraming 2015-2018, na voorafgaande kennisgeving, vanaf 13 november 2013 gedurende 14 dagen ter inzage heeft gelegen;
- overwegende dat in de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de autorisatie van de netto kosten per programma en de dekkingsmiddelen alsmede de overschrijding daarvan;
- overwegende dat in de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de autorisatie van de uitgaven en inkomsten van de investeringen, het in de plaats stellen van projecten alsmede de overschrijding daarvan voor zover deze niet via een afzonderlijk voorstel aan het Algemeen Bestuur dienen te worden geautoriseerd. Dit zijn investeringen met een totaal bruto bedrag > € 2 miljoen;
- overwegende dat het werken met een investeringsplafond vraagt om meer flexibiliteit om te schuiven tussen de thema's en de jaren van uitvoering;
- overwegende dat de bevoegdheid om te beschikken over reserves niet is overgedragen aan dijkgraaf en heemraden met uitzondering van het Innovatiefonds;
- overwegende dat de algemene reserve minimal gelijk moet zijn aan het benodigde weerstandsvermogen;
- overwegende dat in 2015 ook weer geldleningen nodig zijn en dat hierop als de renteontwikkeling daartoe aanleiding geeft op kan worden ingespeeld door zogenaamde uitgestelde leningen te sluiten;
- overwegende dat in de raming van de kosten in 2014 rekening is gehouden met het in het winterseizoen uitzetten van de 4^e trappen op rwzi's alsmede het effluent van de rwzi's Apeldoorn en Heerde af te voeren via het Apeldoorns kanaal in plaats van op de IJssel;
- gelet op de artikelen 83 en 100 van de Waterschapswet,

besluit op 27 november 2013 om:

- de begroting 2014 en meerjarenraming 2015-2018 vast te stellen;
- het begrote resultaat 2014 per kostendrager te onttrekken aan de bestemmingsreserves tariefseglisatie;
- het overzicht van investeringen in 2014 groter dan € 2 miljoen vast te stellen. Per investering ontvangt het algemeen bestuur in 2014 een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet;
- dijkgraaf en heemraden toestemming te verlenen kredieten beschikbaar te stellen (tot een maximum van € 2 miljoen bruto) voor projecten die niet in de begroting 2014 zijn opgenomen³. De begrote jaarschijf voor 2014 per programma mag hierbij niet worden overschreden. Gebruik van deze mogelijkheid melden Dijkgraaf en Heemraden in de eerst volgende bestuursrapportage;
- dijkgraaf en heemraden de bevoegdheid te verlenen leningen aan te trekken tot maximaal het bedrag van de vermogensbehoefte zoals opgenomen in de financieringsparagraaf bij de begroting 2014 en voor 2015 uitgestelde geldleningen te sluiten tot 50% van de vermogensbehoefte 2014;
- in te stemmen met de pilot waarbij in de winter 2013/2014 de 4e trappen op rwzi's worden uitgezet en
- in te stemmen met de pilot om in de winter 2013/2014 het effluent van de rwzi's Apeldoorn en Heerde via het Apeldoorns kanaal af te voeren in plaats van op de IJssel.
- het subsidieplafond 2014 vast te stellen op € 0,09 miljoen.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 27 november 2013.

mr. G. P. Dalhuisen,
secretaris

drs T. Klip-Martin,
dijkgraaf

³ Dit zijn enerzijds projecten die al in de meerjarenraming 2015-2018 staan en anderzijds nieuwe projecten die in de plaats komen van vervallen projecten 2014.